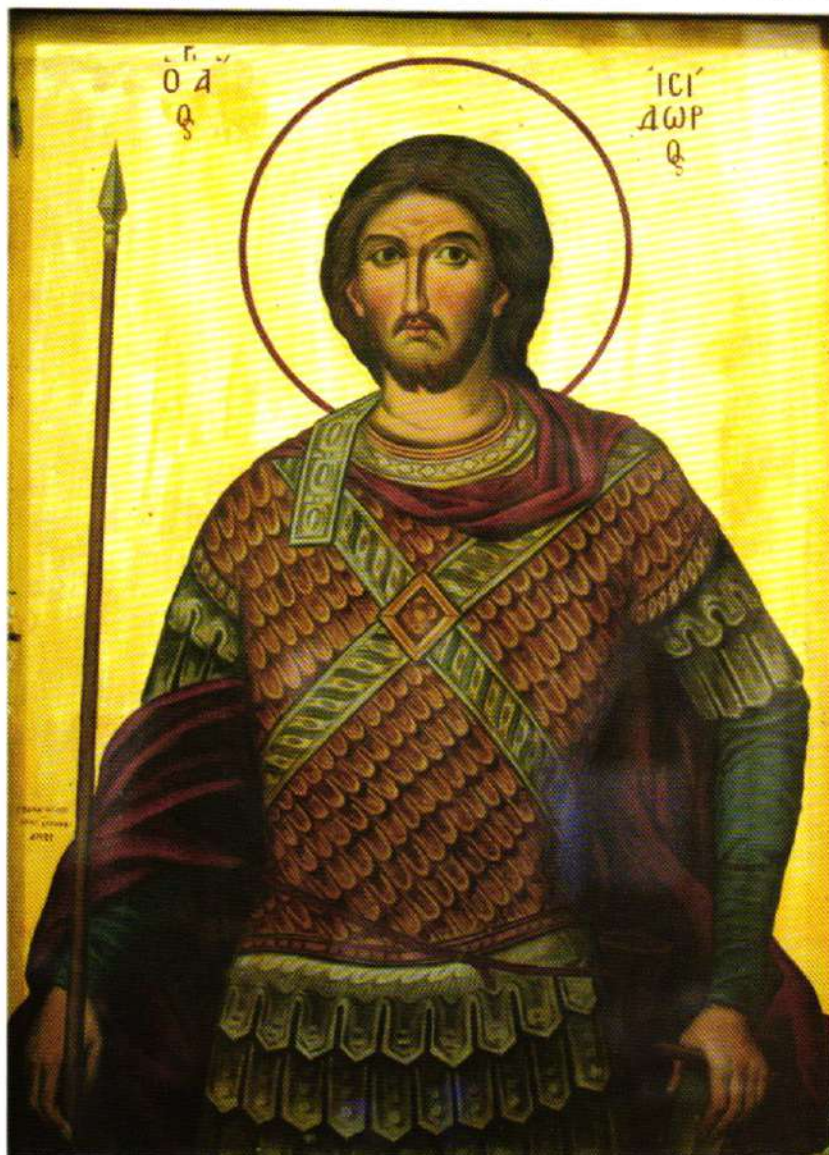

ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ

«Τοῦτο δὲ καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν» (Β' Κορινθ. ιγ', 9)

Ἱερά Εἰκὼν τοῦ Ἀγ. Μεγαλομάρτυρος Ἰσιδώρου τοῦ ἐν Χίῳ,
εἰς τὸν ὁμώνυμον Ἱ. Ναὸν Κώμης Καλαμωτῆς.

Τεῦχος 16ον ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2014

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ
ΧΙΟΣ

Ἱερὰ Εἰκὼν Ἀγ. Ἰσιδώρου εἰς τὴν ὁμώνυμον
Παλαιοχριστιανικὴν Βασιλικὴν πόλεως Χίου (Δ' αἰών).

Ἱερὰ Εἰκὼν Ἀγ. Ἰσιδώρου εἰς τὸν ὁμώνυμον Ἐνοριακὸν Ἱ. Ναὸν Βροντάδου.

Ἱερὰ Εἰκὼν Ἀγ. Ἰσιδώρου εἰς τὸν Ἐνοριακὸν Ἱ. Ναὸν
Ἀγ. Ἰσιδώρου Πετροκοκκίνου Κάμπου Χίου.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

Πρωτ. 1153

Αριθμ.

Διεκπ. 614

Εν Χίω τῇ 14^ῃ Μαΐου 2014

Μνήμη Ἰσιδώρου μάρτυρος τοῦ ἐν Χίῳ

Πρός

Τὴν Ἱεράν Σύνοδον

Τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Εἰς Ἀθήνας

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

«Ταῖς πρὸς τὸν Κτίστην εὐχαῖς σου, σύ ἐχαρίτωσας τό ἀποστάζον δάκρυ ἐκ τῶν σχίνων τῆς Χίου» μέλπει ὁ ἱερός ὑμνογράφος ἀναφερόμενος εἰς τὸν πρωτομάρτυρα τῆς κατὰ Χίον Ἐκκλησίας Ἁγίου Ἰσιδώρου, τὸν ὁποῖον ἡ Ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις θέλει ὡς τὸν εὐλογοῦντα τὸν πολυτίμητον δῶρον τῆς μαστίχης τῆς Χίου.

Τοῦτο ἀποτελεῖ καὶ ἓν ἐκ τῶν συστατικῶν τοῦ Ἁγίου Μύρου, δι' ὃ καὶ ἐπεσκέψατο τὴν ἀγιοτόκον νῆσον ἡμῶν κατὰ τό θέρος τοῦ 1997 ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος προκειμένου νά εὐλογήσῃ τοὺς Χίους μαστιχοπαραγωγούς καὶ νά «κεντήσῃ» ἰδίαις χερσὶ τό δένδρον ἐκ τοῦ ὁποῖου τῇ εὐλογίᾳ τοῦ Ἁγίου Ἰσιδώρου ἀποστάζει ἡ μαστίχη.

Ὅθεν, εὐσεβάστως ὑποβάλλομεν Ὑμῖν τὴν πρότασιν ὅπως Συνοδικῇ Ἀποφάσει ἀνακηρυχθῇ ὁ Ἅγιος Ἰσιδῶρος ὡς προστάτης τῶν μαστιχοπαραγωγῶν τῆς Χίου, οἵτινες ἀπὸ χρόνου μακροῦ τιμῶσι τοῦτον καὶ γεραίρουσι τὴν ἀγίαν μνήμην αὐτοῦ.

Ἐπὶ δέ τούτοις, διατελοῦμεν

Ἐλάχιςτος ἐν Χριστῷ ἀδελφεὸς
Ἱ. Χίου - Μάριος

ΕΙΣ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΑΙΩΝΙΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ
ΤΟΥ ΑΟΙΔΙΜΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΨΑΝΗ
ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΟΣΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΣΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΧΑΛΚΙΔΟΣ
ΚΥΡΟΝ ΝΙΚΟΛΑΟΝ (ΣΕΛΕΝΤΗΝ)

*

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΟΣΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Ἐν Ἀγίῳ Ὄρει τῇ 29ῇ Σεπτ. (παλ. ἡμ.) 1974

Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Χαλκίδος
Κύριον Νικόλαον
Ἀθήνας

Σεβασμιώτατε Δέσποτα,

Ταπεινῶς δεόμεθα τοῦ Κυρίου μας ἡ παροῦσα νά εὕρῃ ὑμᾶς
εἰς τό στάδιον τῆς ἀναρρώσεως καί τῇ ἐλπίδι χαίροντα ἐν Κυρίῳ.

Ἐπληροφορήθημεν τά τῆς ἐγχειρήσεως καί ἐλυπήθημεν δι-
ότι δέν εἴμεθα πλησίον σας νά συμμερισθῶμεν τήν δοκιμασίαν
σας. Σᾶς ἔχομεν συνεχῶς εἰς τήν σκέψιν μας καί εἰς τάς ἀναξίους
προσευχάς μας τελοῦντες εἰδικάς θείας λειτουργίας καί παρακλή-
σεις ὅπως ἐπίσης καί πολλοί ἄλλοι ἀγιορεῖται πού σᾶς ἀγαποῦν
καί σᾶς περιμένουν νά ἐπισκεφθῇτε τό Ἅγιον Ὄρος.

Τόν ὀλίγον χρόνον πού συνεργάσθημεν ἐζήσαμεν μέ ἔντα-
σιν τήν ἀγίαν ἀγάπην σας, τήν Χριστομίμητον ταπείνωσίν σας, τό
κλίμα τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας πού ἀκτινοβολοῦσατε καί ὅλας
τάς ἄλλας ἀρετάς σας πού ὠφέλησαν πολύ τάς ψυχάς μας καί
μᾶς συνέδεσαν μαζί Σας μέ ἓνα ἄρρηκτον καί Ἅγιον δεσμόν.

Δί' αὐτό καί τήν δοκιμασίαν σας τήν αἰσθανόμεθα καί ὡς ἰ-
δικήν μας δοκιμασίαν. Αἰσθανόμεθα τοπικῶς μόνον χωρισμένοι.
Εἰς τήν καρδίαν μας εἶστε πάντα ὁ Ἐπίσκοπος καί Πατήρ μας.

Δί' αὐτό καί τολμῶμεν τώρα πού διά τῆς δοκιμασίας σας ἐ-
ξαγνίζεσθε ἔτι περισσότερο καί προσεγγίζετε τό ἀπρόσιτον Φῶς

τῆς Ἀγίας Τριάδος νά παρακαλέσωμεν νά ἐνθυμεῖσθε καί ἐμέ τόν ὄντως ἁμαρτωλόν καί νά εὐχεσθε διά νά μέ ἐλεήση, φωτίση καί ἐνισχύσῃ ὁ Φιλάνθρωπος Κύριος, ὁμοῦ μέ τούς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς τῆς συνοδείας μας καί ἰδιαίτερος τά πνευματικά σας τέκνα, Πανάρετον, Μελέτιον, Τιμόθεον, Νεκτάριον, Συμεών, Νικόδημον, Γρηγόριον (πρώην Ξενοφῶντα) καί τούς προσελθόντας, διάκονον Εἰρηναῖον καί δοκίμους Νεόφυτον καί Βασίλειον.

Πιστεύομεν, Σεβασμιώτατε Δέσποτα, ὅτι ἡ Χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος σᾶς ἔχει δαψιλῶς χαριτώσει ὥστε νά σηκώνετε τούς δύο Σταυρούς (τῆς ἀδίκου ἐκπτώσεως ἀπό τοῦ θρόνου Σας καί τῆς ἀσθενείας σας) μέ τήν ὑπομονήν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ διά νά λάβητε καί τόν μισθόν αὐτῶν.

Γνωρίζω ὅτι ἡ Σεβασμιότης σας εἶναι ὑπεράνω μικρῶν ἀνθρωπίνων πόθων καί κατ' ἀνθρώπον «ἀποκαταστάσεων», προσδοκῶν μείζονα καί κρείττονα ἀγαθά.

Ἡμεῖς πάντως παρακαλοῦμε τόν Κύριον νά μᾶς χαρίσῃ τήν χαράν συντόμως νά σᾶς ἴδωμεν ἐπισκεπτόμενον τό Ἅγιον Ὅρος υἰγιαίνοντα, διά νά λάβωμεν καί πάλιν τήν εὐλογίαν σας καί νά ἀποκατασταθῇτε εἰς τόν θρόνον σας πρὸς παρηγορίαν τοῦ ἀπορφανισθέντος ποιμνίου σας. Ἰδιαίτερα παρακαλοῦμεν τήν Κυρίαν Θεοτόκον, τήν κοινήν μητέρα καί προστάτην μας πού καί σεῖς τόσον ἀγαπᾶτε.

Ἡ σκέψις μας στρέφεται πάντα μέ πολύν σεβασμόν πρὸς τήν ἁγίαν καί ἀκατάβλητον μητέρα σας πού τήν ἀγαπῶμεν καί τήν αἰσθανόμεθα ἐπίσης ὡς ἰδικήν μας μητέρα. Τῆς διαβιβάζετε τά σέβη μας. Ὁ Κύριος νά τήν στηρίξῃ διά νά στηρίξῃ καί ἐκείνη ὑμᾶς.

Δεχθῇτε τά υἱικά σέβη καί τήν μετάνοιαν τῶν πρώην Ἀγιορειτῶν ἀδελφῶν καί εὐχεσθε πάντοτε ὑπέρ ἡμῶν.

Ἀσπάζομαι τήν ἁγίαν δεξιάν σας,
ὁ ἐλάχιστος ἀρχιμ. Γεώργιος

ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ¹

*

του Αρχιμ. Χρυσοστόμου Παπαθανασίου
Τεροκήρυκος του Καθεδρικού Ναού των Αθηνών

Εύρισκόμεθα, απόψε, εις τὸν ἱστορικὸν τοῦτον ἱερὸν Ναόν, ἐν μέσαις Αῤῥήναις, τὸν Ναὸν τῆς Ἀγίας Εἰρήνης, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε καὶ πρῶτος Καθεδρικὸς Ναὸς καὶ ἐνταῦθα πρωτοεορτάσθηκε τὸ 1838 ἡ Ἐθνικὴ Ἐορτὴ τῆς 25^{ης} Μαρτίου καὶ ἐνθα τὸ 1843 ἐγένετο ἡ ἐξόδιος ἀκολουθία τοῦ ἥρωος Θεοδώρου Κολοκοτρώνη μὲ ἐκφωνηθέντα ἐπικήδειον λόγον ὑπὸ τοῦ λογίου κληρικοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων.

Ἀνέρχομαι προσέτι εἰς τὸν ἱστορικὸν ὡσαύτως ἐπὶ μαρμάρου ἄμβωνα, ἔργον τῶν ἀδελφῶν Φυτάλη, εἰς σχέδια Καυταντζόγλου ἔτους 1850, τὸν ὁποῖον καὶ ἐκλείσαν σπουδαῖες ἱεροκρηρυγματικὲς προσωπικότητες ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν.

Πῶς νὰ μὴ θαυμάσει προσέτι κανεὶς τὴν θαυμασίαν ἀγιογράφησιν τοῦ Σπυριδῶνος Χατζηγιαννόπουλου καὶ μάλιστα τὴν ἐναντί μου ἀγιογραφικὴ ἰστόρηση τοῦ κηρύγματος τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου εἰς τὸν βράχον τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιχρυσωμένο τέμπλο ἀποτελεῖ δωρεὰ τοῦ τσάρου τῆς Ρωσίας Νικολάου ἐν ἔτει 1850. Τὰ λέγω ὅλα αὐτὰ καθ' ὅτι ὀφείλουμε νὰ μὴν εἴμεθα ἐπιλήσμονες τῆς ἱστορίας μας, ἰδιαίτερος δὲ ἡ νέα γενεὰ νὰ μανθάνει τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου καὶ δὴ τὴν ἐκκλησιαστικὴν.

Μὲ τὴν εὐλογίαν σας, Μακαριώτατε, θὰ κηρύξω τὸν θεῖον λόγον, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ μὴν ἐκπηγάξει ἀπὸ τὴν πασχάλια πηγὴ, τοῦτέστιν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Δηλαδή ἀπὸ αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Ἀναστάντος. Καὶ μέσα σ' αὐτὰ συγκαταλέγεται ὁ χαιρετισμὸς «Εἰρήνη ὑμῖν». Τρεῖς φορὲς εἶπε ὁ Κύριος μετὰ τὴν Ἀνάστασίν του τὸ «Εἰρήνη ὑμῖν». Ἦδη τὸ ἀκούσαμε τὴν παρελθοῦσα Κυριακὴ τοῦ Θω-

¹ Ἐκφωνηθεὶς εἰς τὸν Πανηγυρικὸν Ἑσπερινὸν τῆς Ἀγίας Εἰρήνης ὁδοῦ Αἰόλου, Χοροστατοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ (Ἀθῆναι 4 Μαΐου 2014).

μαῖ καὶ τὸν ἀκοῦμε καὶ εἰς τὸ Στ' Ἑωθινὸν Εὐαγγέλιον ὅταν «ἔσθῃ ὁ Ἀναστάς ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν» καὶ αὐτοὶ φοβισμένοι «ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν».

Εἰρήνη, καὶ τὸ ὄνομα τῆς σήμερον ἐορταζομένης ἀγίας, τῆς Μεγαλομάρτυρος, τὴν ὁποία πάνυ εὐλαβῶς τιμῶμεν καὶ γεραίρομεν ἐν ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς.

Ἀλλὰ ἀλήθεια, πόσον γλυκεῖα τυγχάνει ἡ λέξις εἰρήνη. Καὶ μόνον στὸ ἄκουσμά της ἀλλάζουν οἱ διαθέσεις τῶν ἀνθρώπων.

Τὸ χέρι – γροθιά γίνεται χέρι – χειραψία. Γίνεται χαιρετισμός. Ἦδη ἡ λέξις «Εἰρήνη» ὑπάρχουσα καὶ σ' αὐτὴ τὴν Π. Διαθήκην «Σαλώμ», ποὺ σήμαινε ἀρχικὰ τὴν κατάστασι τῆς εὐημερίας, τοῦ καλοῦ, τῆς εὐτυχίας. Γι' αὐτὸ καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ὡς Χαιρετισμός «Εἰρήνη σοι», «Πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ». Καὶ ἡ εἰρήνη ἐθεωρεῖτο δῶρο τοῦ Θεοῦ, ἱερὸς πόθος. Ὁ Ψαλμωδὸς ἀναφωνεῖ: «Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰρήνην δὸς ἡμῖν» (Ψαλμ. 64, 9). Ἀκόμα περισσότερον ἡ εἰρήνη θεωρεῖται ὡς καρπὸς τοῦ συνδέσμου τοῦ πιστοῦ μετὰ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι κεντρικὴ ἔννοια εἰς τὸ κήρυγμα τῶν προφητῶν ὅταν ὁμιλοῦν γιὰ τὴν ἐπανάκτησι τῆς παραδεισένιας εἰρήνης. Εἶναι ἡ ἐσχατολογικὴ εἰρήνη. Λέγει χαρακτηριστικὰ ὁ Προφήτης Ἡσαΐας: «Καὶ συμβοσκηθήσεται λύκος μετ' ἀρνὸς καὶ πάρδαλις συναναπαύσεται ἐρίφῳ καὶ μοσχάριον καὶ ταῦρος καὶ λέων καὶ ἅμα βοσκηθήσονται καὶ παιδίον μικρὸν ἄξει (=ὀδηγεῖ) αὐτούς» (Ἡσ. 11, 6).

Στὴν Κ. Διαθήκη ἔπειτα ἡ λέξις εἰρήνη καθίσταται περισσότερον σαφὴς καὶ συγκεκριμένη στὴν ἔννοια τοῦ περιεχομένου της. Ἐχει τὴν ἔννοια τῆς μεσσιανικῆς σωτηρίας.

Ὁ Κύριος εἶναι ὁ «ἄρχων εἰρήνης», ὡς συνέχεια τῆς Π. Διαθήκης, καὶ μὲ τὴν γέννησίν Του στὴ Βηθλεὲμ οἱ ἄγγελοι ψάλλουν τό: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη».

Εἶναι ὁ Εἰρηνοποιός, εἰρήνη καὶ καταλλαγὴ φέρει στὴν ἀνθρωπότητα. Εἶναι «ὁ εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ» τὸν κόσμον (Κολασ. 1, 20).

Τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι τὸ εὐαγγέλιον τῆς εἰρήνης. «Τὸ ἄροτρον τῆς εἰρήνης», ὡς ἀπεκάλεσε τοῦτο ὁ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης. Ὁ Χριστὸς ἐλθὼν «εὐηγγελίστατο εἰρήνην τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς». (Ἐφεσ. 2, 17).

Ἐνθυμούμεθα ὅτι κατὰ τὴν ἐσπέραν τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου στὰ ἀποχαιρετιστήρια λόγια Του εἶπε πρὸς τοὺς Μαθητάς: «Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν» (Ιω. 14, 27). Πρόκειται γιὰ τὴν αὐθεντικὴν, τὴν ἀληθινὴν εἰρήνην, τὴν τοῦ Χριστοῦ εἰρήνην.

Καὶ στὴν συνέχεια αὐτὴν τὴν τοῦ Χριστοῦ εἰρήνην ὅπως τὴν ἐπαγγέλεται ἡ θεία Διδασκαλία, κήρυξαν στὴν Οἰκουμένη οἱ Ἀπόστολοι, ἔγιναν οἱ κήρυκες τῆς θείας εἰρήνης ἀνὰ τὸν κόσμον. Σ' ὅλες τὶς ἐπιστολές του ὁ θεῖος Παῦλος στὴν εἰσαγωγή καὶ στὸ τέλος γράφει, χαιρετᾷ, ὑπενθυμίζει τὴν εἰρήνην τοῦ Χριστοῦ. «Χάρις καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Καὶ στὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολή του ἡ εἰρήνη χαρακτηρίζεται ὡς καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τρίτος καρπὸς (ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη) (Γαλ. στ', 22). Γιατὶ ἀποδεικνύεται ὅτι τελικὰ ἡ εἰρήνη εἶναι ὁ ὥριμος καρπὸς τῆς ἐν Χριστῷ καινῆς κτίσεως, δηλαδὴ τῆς συνειδητῆς χριστιανικῆς πνευματικῆς ζωῆς.

Τελικὰ ὅποιος ποθεῖ τὴν εἰρήνην μέσα του, θὰ τὴν βρεῖ στὴ βίωσιν τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος.

Ἡ εἰρήνη θαυμάσια ἐκφράζεται καὶ ἐξαγγέλεται στὴ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἰδικότερα στὴ Θ. Λειτουργία. Γνωρίζουμε πῶς ἀρχίζει ἡ λεγομένη Μεγάλῃ Συναπτῇ: «Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθώμεν». Στὴ συνέχεια: «Ὑπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης». Ἐπειτα τρεῖς φορὲς ὁμολογοῦμε γιὰ τὴν εἰρήνην: «Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου». Σὲ λίγο ἀκοῦμε: «Εἰρήνη πᾶσι». Καὶ πάλιν δέησις: «Ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὁδηγόν». Καὶ στὴν ἀπόλυσι: «Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν, πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ». Μάλιστα οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἐνοιωθὰν τὴν χριστιανικὴν εἰρήνην παρὰ τοὺς διωγμοὺς καὶ γι' αὐτὸ ὠμιλοῦσαν δι' «ἀσπασμὸν εἰρήνης» καὶ σ' αὐτὰ τὰ πρῶτα χριστιανικὰ κοιμητήρια εὐρίσκομεν συχνὰ ἐπιγραφὰς μὲ τὶς φράσεις «ἀναπαύου ἐν εἰρήνῃ», ἢ «Εἰρήνη σοι ἴτω», ἢ «Εἰρήνη σοι ἐν οὐρανῷ». Προβάλλεται ἡ εἰρήνη καὶ τυγχάνει ἡ ἐπωδὸς ὅλης τῆς ἐπιταφίου φιλολογίας ὡς καὶ ἀπαικόνις τῆς εἰρήνης ἓνας κλάδος ἐλαίας.

Ὡστόσο ὑπάρχει καὶ ἡ ἄλλη, ἡ ψευδεπίγραφος καὶ ἡ εἰρηνόφιλος φιλολογία, τὰ διαγγέλματα περὶ εἰρήνης, τὰ λόγια ἔπεα πτερόεντα, τὰ εὐκόλα, πορεῖες εἰρήνης ἐνίοτε μὲ μίαν κουφότητα. Πρόκειται γιὰ εἰρήνην ποὺ στέκεται σὲ πῆλινα πόδια. Γιατὶ εἰρήνη μεταξὺ

τῶν ἀνθρώπων εὐκολα γκρεμίζεται ὅταν ἔχει οἰκοδομηθεῖ σὲ ἀτομικὰ συμφέροντα, σὲ ψυχροὺς ὑπολογισμούς, σὲ χαμερπῆ συμφέροντα ὑλιστικά, κακόδοξα, φιλόδοξα ἐφήμερα, ἐγωιστικά. Γι' αὐτὸ καὶ πληθὺς μηνύσεων. Γι' αὐτὸ αὐξησης τῆς κακίας καὶ τοῦ μίσους.

Αἰσθανόμεθα ἀκοές πολέμων, συγκρούσεις, βιαιότητες, πάλη λαῶν, ταραχές, φιλονικίες, ἔχθρες. Καὶ τὸ ἐπακόλουθο ἄγχος, ἀγωνίες, ἀπογοητεύσεις, πικρίες. Ὅταν μέσα του ὁ ἄνθρωπος δὲν εἰρηνεύει, τότε καὶ γύρω του ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται ἡ ἀναταραχὴ καὶ ἡ ἀνυπαρξία τῆς ἀληθοῦς εἰρήνης.

Καὶ ἐπειδὴ ἔχουμε τὴν συμπλήρωση ἐφέτος 100 ἐτῶν ἀπὸ τὴν ἔναρξη τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου, εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ὁ Κλεμανσώ δὲν θέλησε ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλιών μὲ τὴν λήξη τοῦ πολέμου νὰ στηριχθεῖ στὶς ἀρχές τοῦ Εὐαγγελίου ποὺ ἐπαγγέλεται τὴν εἰρήνην, ὅπως ἀργότερα ὁ ἴδιος τὸ ὡμολόγησε. Ἀποτέλεσμα σὲ ὀλίγα χρόνια νὰ ἔλθει ὁ δραματικότερος Β' Παγκόσμιος Πόλεμος μὲ ἑκατομύρια θύματα.

Ὡστόσο δὲν εἶναι μόνον ἡ γενικότερα εἰρήνη. Μέσα μας, κατ' ἀρχήν, ἀλλὰ καὶ στὴν οἰκογένειά μας, στὸ σπίτι μας, στὴν κοινωνία μας, ὅταν κυριαρχεῖ τὸ ἐγώ, ἡ πλεονεξία, τὰ πάθη ποὺ δὲν κατανικῆσαμε, τότε μὲ τίς ἁμαρτίες μας φυγαδεύεται ἡ εἰρήνη καὶ κυριαρχεῖ ἡ ταραχὴ καὶ ἡ πνευματικὴ ἀκαταστασία. Γινόμεθα ἀγριέλαιοι καὶ ὄχι καλλιέλαιοι. Ἀλλὰ νὰ εἶναι μάθημά μας πάντοτε τὸ βιβλικόν: «Ὁ ζητῶν τὸν Κύριον εὕρήσει γνῶσιν μετὰ δικαιοσύνης, οἱ δὲ ὀρθῶς ζητοῦντες αὐτὸν εὕρήσουσιν εἰρήνην» (Παροιμ. Σολομ. 16, 8).

Θὰ κλείσω μὲ δύο ἐρωτήματα: Πρῶτον, τί θέλουμε, ψευδῆ εἰρήνη τοῦ ματαίου καὶ φθαρτοῦ τούτου κόσμου τὴν φευγαλέα, ἢ τὴν ἀληθῆ, σταθερὰ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ; Καὶ τὸ δεύτερο ἐρώτημα: Νὰ μᾶς προβληματίσει, πῶς θὰ μεταδώσουμε τὸ ἀναστάσιμο φῶς ποὺ κρύπτει τὴν θεία εἰρήνην στὴν σβησμένη λαμπάδα τοῦ πλησίον μας; Ἄς τὰ σκεφθοῦμε αὐτὰ τὰ δύο ἐρωτήματα.

Εὐχηθεῖτε, Μακαριώτατε, ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ νὰ κατοικεῖ μέσα μας. Νὰ εἴμαστε ἄνθρωποι τῆς εἰρήνης. Καὶ προσέτι, εὐχηθεῖτε νὰ ἔλθει ἡ εἰρήνη καὶ στὶς χῶρες ποὺ κατ' αὐτὰς δοκιμάζονται, στὴ Συρία καὶ τὴν Οὐκρανία. Εὐχηθεῖτε, ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, νὰ φρουρεῖ τίς καρδιές μας.

Τὰ βιοηθικὰ διλήμματα τῆς τεχνητῆς ἢ ὑποβοηθούμενης ἀναπαραγωγῆς

*

Τοῦ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβυτέρου κ. Σπυρίδωνος Λόντου
Υποψηφίου Διδάκτορος Θεολογίας
Εφημερίου Ι.Ν. Ζωοδόχου Πηγῆς, ὁδοῦ Ἀκαδημίας

Α'

Στὶς μέρες μας, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ πρόοδος τῶν βιοϊατρικῶν καὶ ἱατρικῶν ἐρευνῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ σύγχρονες ἀπαιτήσεις τῶν ἀνθρώπων ποὺ δὲν ἔχουν παιδιὰ καὶ θέλουν νὰ ἀποκτήσουν μὲ τοὺς τρόπους ποὺ εἰσαγάγει ἡ βιοϊατρικὴ ἔρευνα, καθιστοῦν τὸ θέμα «βιοηθικὰ διλήμματα τῆς τεχνητῆς ἢ ὑποβοηθούμενης ἀναπαραγωγῆς» σημαντικὸ καὶ ἐπίκαιρο.

Ἡ γενετικὴ μηχανικὴ, ἡ μοριακὴ βιολογία καὶ γενικὰ οἱ βιοϊατρικὲς ἐρευνες ποὺ ἀποτελοῦν τὴν νέα πρόοδο τῆς ἐπιστήμης, ἀσχολοῦνται μὲ πολλὰ βιολογικὰ καὶ γενετικὰ προβλήματα. Μὲ τὴν ἱατρικῶς ὑποβοηθούμενη ἀνθρώπινη ἀναπαραγωγή, ὅπως καὶ ἡ φράση τὸ ἐννοεῖ, ἐπιδιώκεται ἡ ἀντιμετώπιση τῆς στειρότητος, καὶ ἐπιδιώκεται νὰ ἀποκτήσουν τὰ ἀνδρόγυνα παιδιὰ, ὅταν δὲν μποροῦν, εἴτε ὁ ἄνδρας εἴτε ἡ γυναῖκα, νὰ τὸ κάνουν μὲ τὸν φυσικὸ τρόπο. Πρόκειται γιὰ τὴν τεχνικὴ τῆς σπερματέγχυσης καὶ γιὰ τὴν γονιμοποίηση τοῦ ὡαρίου ἔξω ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς γυναίκος καὶ μέσα σὲ δοκιμαστικὸ σωλῆνα, καὶ αὐτὸ ὀνομάζεται ἔξωσωματικὴ γονιμοποίηση ἢ γονιμοποίηση *in vitro*. Τελευταῖα αὐτὴ ἡ δυνατότητα ἐκφράζεται μὲ πολλὲς παραλλαγές καὶ ἀναφύονται πολλὰ ἠθικά, κοινωνικά, νομικά, ἀλλὰ καὶ θεολογικὰ διλήμματα.

Ἔτσι, οἱ βιοηθικὲς ἐπιτροπὲς προσπαθοῦν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ ζήτημα αὐτό, ἀλλὰ ταυτόχρονα χρειάζεται νὰ τὸ ἀντιμετωπίση καὶ ἡ θεολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας γιὰ ποιμαντικοὺς λόγους.

Στὴν ἐλληνικὴ ἐπικράτεια, μέχρι τὰ τέλη τοῦ 2002, ὑπῆρχε νομικὸ κενὸ γιὰ τὰ θέματα τῆς ὑποβοηθούμενης ἀναπαραγωγῆς παρὰ τὸ ἔντονο κοινωνικὸ ἐνδιαφέρον, σὲ ἀντίθεση μὲ ἄλλες χῶρες ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Εὐρώπης ποὺ ἔχουν θεσπίσει νομικὸ πλαίσιο γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ὑποβοηθούμενη ἀναπαραγωγή ἐδῶ καὶ ἀρκετὰ χρόνια.

Θὰ πρέπει, ὥστόσο, νὰ ὑπογραμμιστεῖ ὅτι οἱ νομοθεσίες αὐτὲς δὲν διέπονται ἀπὸ μία ἐνιαία κατεύθυνση, ἀφοῦ ἄλλες χαρακτηρίζονται αὐστηρὲς καὶ ἄλλες πιὸ ἐλαστικές. Εἶναι γεγονός, πάντως, ὅτι ἓνα κράτος χωρὶς νομοθεσία σὲ βιοηθικὰ ζητήματα στηρίζει τὴ φιλελεύθερη θέση ὅτι κάθε πολίτης θὰ πρέπει νὰ ἀποφασίζει γι' αὐτὰ σύμφωνα μὲ τὶς δικές του ἠθικὲς πεποιθήσεις¹.

Ἡ ἐλληνικὴ νομοθεσία ὅμως (Ν. 3089/2002 καὶ Ν. 3305/2005), λαμβάνοντας ὑπόψη ὅλα αὐτά, ἀντιμετωπίζει τὸ θέμα στὴν κοινωνικὴ του διάσταση, ὑπολογίζοντας σοβαρὰ καὶ τὴν ἀποψη τῆς μειοψηφίας. Ἐχοντας ὡς στόχο τὴν ἐνδυνάμωση καὶ ὄχι τὴν ἀποδυνάμωση τῆς ἐλληνικῆς οἰκογένειας, ἀφοῦ τὸ κυρίαρχο θέμα ποὺ ἀναπτύσσεται εἶναι ἡ ρύθμιση τῆς δυνατότητας ἀπόκτησης τέκνων ἀπὸ γονεῖς ποὺ δὲν μποροῦν γιὰ βιολογικοὺς λόγους, ἐνισχύει παράλληλα τὸ θεμελιώδες ἀνθρώπινο δικαίωμα τῆς ἀναπαραγωγῆς, ἐνῶ συγχρόνως προβάλλει δύο σημαντικὲς καινοτομίες. Ἡ πρώτη ἀναφέρεται στὴν ἀποδοχὴ ἐναλλακτικῶν οἰκογενειακῶν σχημάτων. Πρόκειται δηλαδὴ γιὰ τὴ μονογονεϊκὴ οἰκογένεια (ἀπόκτηση τέκνου ἀπὸ ἄγαμες μοναχικὲς γυναῖκες, μεταθανάτια γονιμοποίηση) καὶ τὴν οἰκογένεια τῶν μόνιμων ἐλεύθερων συντρόφων. Ὅλα αὐτά, βέβαια, γίνονται μὲ βάση κάποιες προϋποθέσεις, ποὺ προσπαθοῦν νὰ κατοχυρώσουν πρῶτα ἀπ' ὅλα τὴν εὐημερία καὶ τὴν εὐτυχία τοῦ παιδιοῦ ποὺ θὰ γεννηθεῖ². Στὸ σημεῖο αὐτό, πρέπει νὰ ὑπογραμμιστεῖ ἡ παιδοκεντρικὴ κατεύθυνση ποὺ διέπει τὴν ἐλληνικὴ νομοθεσία σχετικὰ μὲ τὰ ζητήματα τῆς ὑποβοηθούμενης ἀναπαραγωγῆς³. Ἡ δευτέρη καινοτομία ἀφορᾷ στὴν ἀναγνώριση μορφῶν συγγένειας ποὺ δὲν βασιζονται ὑποχρεωτικὰ στὴ βιολογικὴ καταγωγή ἢ τὴ γενετικὴ ἀλήθεια ἀλλὰ στὴ βούληση τοῦ ἀτόμου. Μὲ τὴ συμμετοχὴ στὴν ἀναπαραγωγικὴ διαδικασία τρίτων προσώπων (π.χ. δότες γενετικοῦ ὕλικου), διαρρηγνύεται ἡ σχέση μεταξὺ τεκνοποιίας καὶ οἰκογένειας. Ἡ ἐννοια τοῦ γονέα χάνει πλέον τὸ σταθερὸ βιολογικὸ της ὑπό-

¹ Pennigs G. Legal harmonization and reproductive tourism in Europe. Hum Reprod 2004, 19:2689-2694

² Γεώργιος Κατσιμίγκας,- Εὐριδίκη Καμπᾶ, Ἠθικὴ – Θεολογικὴ καὶ Νομικὴ Θεώρηση τῆς Ἐξωσωματικῆς Γονιμοποίησης ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ 2010, 49(3): σελ. 216

³ Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη Ε., Τεχνητὴ γονιμοποίηση καὶ οἰκογενειακὸ δίκαιο. Ἐκδόσεις Σάκκουλας, Ἀθήνα, 2003.

βαθρο καὶ τὸ παιδί συνδέεται νομικά, ὄχι ὅπωςδήποτε μὲ τοὺς γενετικούς γονεῖς, ἀλλὰ μὲ αὐτοὺς πού τὸ ἐπιθυμοῦν, δηλαδή μὲ τοὺς κοινωνικούς του γονεῖς⁴.

Μὲ τὸν νέο νόμο:

- Ἐπιτρέπεται ἡ ἱατρικὴ ὑποβοήθηση στὴν ἀνθρώπινη ἀναπαραγωγή πού χαρακτηρίζεται καὶ τεχνητὴ γονιμοποίηση, ὅταν ἡ γυναῖκα βρίσκεται στὴν ἡλικία τῆς φυσικῆς ἱκανότητος ἀναπαραγωγῆς καὶ στὴν περίπτωσι πού δὲν μπορεῖ τὸ ἀνδρόγυνον νὰ ἀποκτήσῃ τέκνα μὲ φυσικὸ τρόπο ἢ προκειμένου νὰ ἀποφευχθῇ ἡ μετάδοσι σοβαρῆς ἀσθένειας στὸ παιδί. Στὴν τελευταία αὐτὴ περίπτωσι, ὅπως φαίνεται στὴν εἰσηγητικὴ ἐκθεσι, δικαιολογεῖται ἡ «ἐτερόλογη γονιμοποίηση». Δηλαδή «ὁμόλογη γονιμοποίηση» εἶναι ὅταν χρησιμοποιῆται σπερματοζῶARIO καὶ ὠARIO ἀπὸ τὸ ἴδιον τὸ ἀνδρόγυνον καὶ «ἐτερόλογη γονιμοποίηση» εἶναι ὅταν χρησιμοποιῆται σπερματοζῶARIO καὶ ὠARIO ἀπὸ τρίτον πρόσωπον, ἔκτος τῶν συζύγων.

Ἀπαγορεύεται ἡ ἱατρικὴ ὑποβοηθούμενη ἀνθρώπινη ἀναπαραγωγή, μὲ τὴν μέθοδο τῆς κλωνοποίησης, ἀλλὰ ἀφήνεται ἀνοικτὸ τὸ ἐνδεχόμενο τῆς κλωνοποίησης γιὰ θεραπευτικούς σκοπούς. Στὸ ἀρχικὸ κείμενο τῆς εἰσηγητικῆς ἐκθεσε πού κατατέθηκε στὴν Βουλὴ γράφεται ὅτι μὲ τὸ ἄρθρον αὐτὸ «ἀπαγορεύεται ἡ ἀναπαραγωγικὴ μόνον κλωνοποίηση καὶ ἀπὸ αὐτὸ μπορεῖ νὰ συναχθῇ ἐρμηνευτικὰ ὅτι ἡ θεραπευτικὴ κλωνοποίηση εἶναι ἐπιτρεπτή». Στὸ τελικόν, ὅμως, κείμενο τῆς εἰσηγητικῆς ἐκθεσε πού δημοσιεύθηκε στὸν «Κώδικα τοῦ Νομικοῦ Βήματος» ἡ φράσι αὐτὴ πού ἀναφέρεται στὴν δυνατότητα τῆς θεραπευτικῆς κλωνοποίησης ἔχει ἀπαλειφθῇ. Αὐτὸ βέβαια, δὲν ἀποκλείει ἀργότερα, ὅταν χρειασθῇ, νὰ ἐπανέλθῃ, δηλαδή νὰ δοθῇ ἡ ἴδια ἐρμηνεία ἀπὸ τὰ ἀρμόδια ὄργανα. Παρὰ ταῦτα παραμένει ἡ φράσι ὅτι τὸ νομοσχέδιο «ἐπιτρέπει τὴν χρῆσι τῶν γονιμοποιημένων ὠΑΡΙΩΝ πού πλεονάζουν καὶ γιὰ ἐρευνητικούς ἢ θεραπευτικούς σκοπούς».

Δὲν ἐπιτρέπεται ἐπιλογὴ τοῦ φύλου, ἔκτος κι ἂν πρόκειται γιὰ κληρονομικὴ ἀσθένεια πού συνδέεται μὲ τὸ φύλον (ἄρθρον 1455). Μὲ τὸ τελευταῖον αὐτὸ δίνεται ἡ δυνατότητα τῆς ἐπιλογῆς τοῦ φύλου ἔστω καὶ κατ' ἐξαίρεσι. Στὴν εἰσηγητικὴ ἐκθεσι φαίνεται αὐτὸ καθαρά, ὅταν γράφεται: «ἡ ἐπιλογὴ τοῦ φύλου τοῦ τέκνου δὲν εἶναι ἐπιτρεπτή, παρὰ

⁴ Βιδάλης Τ., Ζωὴ χωρὶς πρόσωπον. Ἐκδόσεις Σάκκουλα, Ἀθήνα-Κομοτηνὴ, 1999.

μόνον ἂν πρόκειται νὰ ἀποφευχθῇ σοβαρὴ κληρονομικὴ νόσος ποὺ συνδέεται μὲ συγκεκριμένο φύλο, ὅπως λ.χ. ἡ μυοπάθεια Duchenne (κατὰ κυριολοξίαν ἡ μυϊκὴ δυστροφία Duchenne) ποὺ πλήττει μόνο τοὺς ἄρρενες».

- Ἡ ἀνθρώπινη ἀναπαραγωγὴ διενεργεῖται μὲ συναίνεση τῶν προσώπων ποὺ ἐπιθυμοῦν τὴν ἀπόκτηση τέκνων. Γιὰ τὴν ἄγαμην γυναῖκα καὶ τὸν ἄνδρα μὲ τὸν ὁποῖο συζῇ, ἡ συναίνεση παρέχεται μὲ συμβολαιογραφικὸ ἔγγραφο. Ὅποτε, ὅπως γράφεται καὶ στὴν εἰσηγητικὴ ἐκθεση, ἐπιτρέπεται ἡ «τεχνητὴ γονιμοποίηση ἀγάμων μοναχικῶν γυναικῶν».

Ἡ συναίνεση ἀνακαλεῖται πρὶν τὸ χρονικὸ διάστημα ποὺ οἱ γαμέτες καὶ τὰ γονιμοποιημένα ὠάρια μεταφερθοῦν στὸ γυναικεῖο σῶμα, καὶ ἐὰν ἓνα ἀπὸ τὰ πρόσωπα ποὺ συνήνεσαν πέθαναν πρὶν τὴν μεταφορὰ (ἄρθρο 1456). Ἐντύπωση προκαλεῖ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν γίνεται λόγος γιὰ ἔμβρυα, ἀλλὰ γιὰ γονιμοποιημένα ὠάρια.

- Ἐπιτρέπεται ἡ μεταθανάτια γονιμοποίηση, μὲ ὀρισμένες προϋποθέσεις καὶ ὕστερα ἀπὸ δικαστικὴ ἄδεια, δηλαδὴ ἐπιτρέπεται ἡ τεχνητὴ γονιμοποίηση μὲ σπέρμα τοῦ ἀποθανόντος συζύγου ἢ τοῦ ἀνδρὸς μὲ τὸν ὁποῖο ζοῦσε ἡ γυναῖκα. Στὴν περίπτωσιν αὐτὴ ἡ τεχνητὴ γονιμοποίηση γίνεται στὸ διάστημα μεταξὺ τῶν ἑξὶ μηνῶν ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ συζύγου ἢ τοῦ ἀνδρα, καὶ πρὶν τὴν συμπλήρωση διετίας ἀπὸ τὸν θάνατό του (ἄρθρο 1457). Ἡ ἠθικὴ προβληματικὴ ποὺ ἀναπτύσσεται γύρω ἀπὸ αὐτὸ τὸ θέμα ἀφορᾷ κυρίως σὲ δύο ἐρωτήματα. Τὸ πρῶτο ἐρώτημα συνδέεται μὲ τὸ ἂν θὰ πρέπει ἡ κοινωνία νὰ ἐπιτρέψει τὴ δημιουργίαν παιδιῶν μετὰ ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα. Ἀναφέρεται δηλαδὴ στὴν κοινωνικὴ ἀποδοχὴ τῆς μονογονεϊκῆς οἰκογένειας. Ἐρευνες, ὥστόσο, ἔχουν δείξει ὅτι, ἂν καὶ οἱ περιπτώσεις αἰτημάτων γιὰ μεταθανάτια προμήθεια σπέρματος δὲν εἶναι τόσο συχνές, ἐντούτοις παρουσιάζουν μία σταθερὰ αὐξητικὴ τάση. Τὸ δεύτερο ἐρώτημα συνδέεται μὲ τὴν εὐτυχία τοῦ παιδιοῦ, τὸ ὁποῖο καλεῖται νὰ ζήσει σὲ μία μονογονεϊκὴ οἰκογένεια χωρὶς τὴν παρουσία τοῦ πατέρα⁵.

- Ἐπιτρέπεται ἡ «παρένθετη μητρότητα», δηλαδὴ ἡ κυοφορία γονιμοποιημένων ὠαρίων ἀπὸ ἄλλῃ γυναῖκα, μὲ συναίνεση ὅλων τῶν ἐμ-

⁵ Γεώργιος Κατσιμίγκας, - Εὐριδίκη Καμπᾶ, Ἠθικὴ – Θεολογικὴ καὶ Νομικὴ Θεώρηση τῆς Ἐξωσωματικῆς Γονιμοποίησης ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ 2010, 49(3): σελ.214

πλεκομένων προσώπων, ακόμη και του άνδρα της «κυοφόρου» γυναικός, χωρίς αντάλλαγμα και ύστερα από δικαστική άδεια (άρθρο 1458). Στην εισηγητική έκθεση γίνεται λόγος για «παρένθετη μητρότητα», για «κυοφόρο γυναίκα» και για γυναίκα που ενδιαφέρεται να αποκτήσει παιδί και «δανείζεται τη μήτρα μίας άλλης γυναίκας». Το ήθικo ζήτημα που έγείρεται στην περίπτωση αυτή είναι ότι ή δυνατότητα κυοφορίας από φέρουσα ή υποκατάστατη μητέρα είναι δυνατόν να λειτουργήσει ως στοιχείο διάσπασης της συζυγικής ένότητας. Η σχέση μεταξύ των συζύγων μπορεί να παραμείνει εϋθραυστη για πολύ περισσότερο χρόνο από τη διάρκεια της κύησης και της απόκτησης τέκνου. Η παρένθετη μητρότητα δέν δημιουργεί προβλήματα μόνο στο ζευγάρι αλλά και στην ίδια τη φέρουσα τo έμβρυο μητέρα. Η σχέση μητέρας και παιδιού αρχίζει από τη σύλληψη και ενισχύεται με την έγκυμοσύνη. Σημαντικές έξάλλου, πληροφορίες νευρολογικής, ενδοκρινολογικής και χαρακτηρισολογικής φύσης μεταβιβάζονται από τη γυναίκα στο παιδί κατά τη διάρκεια της έγκυμοσύνης ή σχέση αυτή είναι δύσκολο να διασπαστεί από οποιοδήποτε συμβόλαιο και δικαστική απόφαση. Άλλη μία ήθικη παράμετρος που αναδεικνύεται άφορά στην εϋημερία του παιδιού που προέρχεται από μία τέτοια εφαρμογή. Πλήττεται άραγε ή εϋημερία και ή εϋτυχία του παιδιού, όταν αποχωρίζεται τo «υποκατάστατο» πρόσωπο, στο ένδομήτριο περιβάλλον του οποίου αναπτύχθηκε για 9 μήνες; Τά παιδιά αυτά θα βρίσκονται σε μία ασυνήθιστη οικογενειακή δομή, θα αισθάνονται διαφορετικά από τά υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας.⁶

• Ρυθμίζεται τo μέλλον των κρυοσυντηρημένων γαμετών και των κρυοσυντηρημένων γονιμοποιημένων ωαρίων, άφου εκείνοι που προσφεύγουν στην τεχνητή γονιμοποίηση αποφασίζουν με κοινή έγγραφη δήλωσή τους γι' αυτά ή να δοθούν, χωρίς αντάλλαγμα, σε άλλα πρόσωπα ή να χρησιμοποιηθούν, χωρίς αντάλλαγμα, για έρευνητικούς και θεραπευτικούς σκοπούς ή να καταστραφούν.

Αν δέν υπάρχει τέτοια γραπτή κοινή δήλωση, τότε οί γαμέτες και τά γονιμοποιημένα ωάρια (γονιμοποιημένα έμβρυα) διατηρούνται για διάστημα πέντε έτών, και μετά την λήξη αυτής της ήμερομονίας είτε

⁶ Γεώργιος Κατσιμίγκας,- Εϋριδίκη Καμπά, Ηθική – Θεολογική και Νομική Θεώρηση της Έξωσωματικής Γονιμοποίησης ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ 2010, 49(3): σελ. 212

χρησιμοποιούνται για έρευνητικούς και θεραπευτικούς σκοπούς, είτε καταστρέφονται. Όσα δὲν κρυσυντηρούνται καταστρέφονται μὲ τὴν συμπλήρωση τῶν δεκατεσσάρων ἡμερῶν (ἄρθρο 1459).

- Δὲν γνωστοποιεῖται ἡ ταυτότητα τῶν τρίτων προσώπων ποὺ ἔχουν προσφέρει τοὺς γαμέτες ἢ τὰ γονιμοποιημένα ὥαρια στὰ πρόσωπα ποὺ ἐπιθυμοῦν τὴν ἀπόκτηση τέκνου. Ἰατρικὲς πληροφορίες ποὺ ἀφοροῦν τὸν τρίτο δότη τηροῦνται σὲ ἀπόρρητο ἀρχεῖο, χωρὶς νὰ ὑπάρχη ἔνδειξη τῆς ταυτότητός του. Πρόσβαση στὸ ἀρχεῖο αὐτὸ ἐπιτρέπεται μόνον στὸ τέκνο, καὶ μάλιστα γιὰ λόγους ποὺ ἀφοροῦν τὴν ὑγεία του. Ἐπίσης, δὲν γνωστοποιεῖται καὶ ἡ ταυτότητα τοῦ τέκνου στοὺς τρίτους δότες τῶν γαμετῶν καὶ τῶν γονιμοποιημένων ὡαρίων (ἄρθρο 1460).

- Στὴν περίπτωση κυφορίας ἀπὸ ἄλλη γυναῖκα, μητέρα τοῦ τέκνου θεωρεῖται ὅχι ἡ γυναῖκα ποὺ κυφόρησε, ἀλλὰ ἐκείνη στὴν ὁποία δόθηκε ἡ σχετικὴ δικαστικὴ ἄδεια. Τὸ τεκμήριο τῆς μητρότητας ἀνατρέπεται, ὕστερα ἀπὸ δικαστικὴ ἀπόφαση μὲ τὶς προϋποθέσεις ποὺ προβλέπει ὁ νόμος (ἄρθρο 1464).

Ἐπομένως, σύμφωνα μὲ τὰ ἀνωτέρω, ἀπὸ τὸν ἰσχύοντα νόμο, ἐπιτρέπεται ἡ ἱατρικὴ ὑποβοηθούμενη ἀνθρώπινη ἀναπαραγωγή, ἀκόμη καὶ ἡ ἑτερόλογη γονιμοποίηση, ἀπαγορεύεται ἡ κλωνοποίηση τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἀφήνονται περιθώρια γιὰ τὴν κλωνοποίηση γιὰ θεραπευτικούς σκοπούς, ἐπιτρέπεται ἡ γονιμοποίηση ἀπὸ ἄγαμες μοναχικὲς γυναῖκες, ἐπιτρέπεται ἡ μεταθανάτια γονιμοποίηση, εἰσάγεται ὁ θεσμὸς τῆς χρησιμοποίησης «παρένθετης» κυφόρου γυναίκας, ρυθμίζεται τὸ μέλλον τῶν «πλεοναζόντων γονιμοποιημένων ὡαρίων», ἀφοῦ χρησιμοποιοῦνται γιὰ θεραπευτικούς σκοπούς ἢ καταστρέφονται - σκοτώνονται, καὶ διατηρεῖται ἡ ἀνωνυμία τόσο τοῦ δότη ὅσο καὶ τοῦ τέκνου ποὺ γεννιέται.

Πρόκειται γιὰ νέα δεδομένα στὸν χῶρο τῆς οἰκογένειας, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν τὴν ὀρθόδοξη θεολογία σὲ συζήτηση καὶ ποιμαντικὴ καθοδήγηση τῶν μελῶν της⁷.

(συνεχίζεται)

⁷ «Ὑποβοηθούμενη Ἀναπαραγωγή», Εἰσήγησις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ Ἀγ. Βλασίου κ. Ἱεροθέου, ἐνώπιον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν 6ην Ὀκτωβρίου 2005.

«Ἡ ἀξιοποίηση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπὸ τὸν Παῦλο γιὰ τὴν μετάδοση τοῦ 'καινοῦ' μηνύματος»*

*

Τοῦ κ. Χρήστου Γ. Καραγιάννη,
Επικούρου Καθηγητῆ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης
τοῦ Τμήματος Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Τὸ θέμα τῆς σημερινῆς εἰσηγήσεως εἶναι: «Ἡ ἀξιοποίηση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπὸ τὸν Παῦλο γιὰ τὴν μετάδοση τοῦ 'καινοῦ' μηνύματος». Ὅφειλω εὐθὺς ἐξαρχῆς νὰ καταστήσω σαφὲς ὅτι ἡ ἐξειδίκευσή μου στὸ γνωστικὸ ἀντικείμενο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στὸ Τμήμα Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν θέτει στὸ ἐπίκεντρο τῆς παρούσας ἀνακοινώσεως τὴν Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι μερίδα τῶν ἐρευνητῶν δὲν ἀποδέχεται τὴν γνησιότητά της, ὡς προερχόμενη ἀπὸ τὸν κάλαμο τοῦ Παύλου, ἐν τούτοις, εἶναι ἀπὸ ὅλους ἀποδεκτὸ ὅτι ὡς ἐνταγμένη στὸν Κανόνα καθίσταται παιδαγωγὸς εἰς Χριστόν, ἐνῶ δὲν ἀπουσιάζουν καὶ οἱ ἐπιστήμονες ποὺ τὴν ἐκλαμβάνουν ὡς Παύλεια.[1] Ἡ Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή ἀπευθύνεται σὲ νέους προσήλυτους στὸν Χριστιανισμὸ Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐνδεχομένως εὐάλωτοι στὴν μετάπτωση πρὸς τὴν πατρώα θρησκεία, τὴν ἐδραζόμενη στὴ διδασκαλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ὁ συντάκτης τῆς Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς γνωρίζει καλῶς ὅτι οἱ παραλήπτες της, ὄντες Ἰουδαῖοι, δύνανται ἀνὰ πᾶσα στιγμή νὰ μεταστραφοῦν ἀπὸ τὸν Χριστιανισμὸ στὸν Ἰουδαϊσμὸ. Ἔτσι ἐπιχειρεῖ νὰ ἀναστρέψει τὴν πεποίθησή του[2] ὅτι ἡ Παλαιὰ Διαθήκη συνιστᾷ τὴν ὀριστικὴ καὶ τελικὴ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ στὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν κτίση, καθὼς αὕτὴ ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ τὴν ἔχουσα αἰώνιο ἰσχύ Καينὴ Διαθήκη[3] ἡ ὁποία ἐπικυρώθηκε μὲ τὴν παρουσία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος «ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως» τοῦ Πατρὸς εἶναι καθ' ὅλα ἀνώτερος τῶν ἀγγέλων ἀλλὰ καὶ τῆς μεγαλύτερης μορφῆς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τοῦ Μωυσέως.[4]

Οἱ παραλήπτες τῆς Ἐπιστολῆς ὁμῶς κινδυνεύουν νὰ καταστοῦν μιμητὲς τῶν προγόνων τους, τῆς γενεᾶς τῆς ἐρήμου, οἱ ὅποιοι μετὰ τὴν Ἔξοδο ἀπὸ τὴ δουλεία τῆς Αἰγύπτου παρᾶκουσαν τὸν Μωυσῆ καὶ

* Ὁμιλία ἐκφωνηθεῖσα κατὰ τὸν Ἑόρτιον Ἑσπερινόν τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, στίς Οἰνοῦσες Χίλις τὴν 28^{ην} Ἰουνίου 2013.

δὲν εἰσῆλθαν στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Ὁ κίνδυνος τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἐπιστολῆς νὰ ἐπιστρέψουν στὴν πεπαλαιωμένη Παλαιὰ Διαθήκη[5] εἶναι προφανής, καθὼς ἐνδεχομένως δὲν ἀντιλαμβάνονται τὴν ἀντικατάστασιν τῆς ἀπὸ τὸ καινὸ μήνυμα τῆς «κρείττονος διαθήκης, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται». Θὰ πρέπει νὰ ἐπισημανθῇ ὅτι οἱ παραλήπτες τῆς Ἐπιστολῆς δὲν ἔχουν διαμορφώσει τὸ κατάλληλο θεολογικὸ – πνευματικὸ ὑπόβαθρο, οὕτως ὥστε νὰ δύνανται νὰ ἀντιληφθοῦν αὐτὸ ποῦ μὲ τόση παρρησία διακηρύσσει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος «Παρέλαβε τὴν Καινὴν ἢ Παλαιὰ καὶ ἡρμήνευσε τὴν Παλαιὰν ἢ Καινὴν. Καὶ πολλάκις εἶπον, ὅτι δύο Διαθήκαι καὶ δύο παιδίσκαι καὶ δύο ἀδελφαὶ τὸν ἕνα Δεσπότην δορυφοροῦσι. Κύριος παρὰ προφήταις καταγγέλλεται, Χριστὸς ἐν Καινῇ κηρύσσεται. Οὐ καινὰ τὰ καινά, προέλαβε γὰρ τὰ παλαιά. Οὐκ ἐσβέσθη τὰ παλαιά, ἡρμηνεύθη γὰρ ἐν τῇ Καινῇ». Ἔτσι σὲ αὐτὸ τὸ πολὺν πρῶμο στάδιο τῆς θεολογικῆς – πνευματικῆς διαπαιδαγώγησής τους καὶ ὑπὸ τὸ φόβο τῆς μεταπτώσεως τῶν πρώτων Ἰουδαίων πιστῶν ἐκ νέου στὸν Ἰουδαϊσμὸ ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ περὶ πεπαλαιωμένης Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ περὶ «κρείττονος» Καινῆς.

Στὸ προοίμιό τῆς Ἐπιστολῆς γίνεται λόγος γιὰ τὴν ποικιλότητι ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ στὴν ἀνθρωπότητα: «Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Υἱῷ, ὃν ἔθηκεν κληρονόμον πάντων».[6] Ἄλλωστε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει ὅτι: «ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν».[7] Ἡ ἱερὴ ἱστορία περιλαμβάνει τὴν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ προετοιμασίαν τῶν Προφητῶν στὴν Παλαιὰ Διαθήκη νὰ φθάσουν στὴν μέθεξι τοῦ ἀσάρκου Λόγου, καὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, διὰ τῶν Προφητῶν γιὰ νὰ φθάσει στὴν μέθεξι τοῦ σαρκακωμένου Λόγου.

Ὑπὸ αὐτὸ τὸ πρῶμα ὁ συντάκτης τῆς Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς ἀξιοποιεῖ εὐρέως χωρία ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, τὰ ὁποῖα παραθέτει σχεδὸν αὐτοῦσια μὲ διττὸ τρόπο. Ἀφενδὸς ἀποπειρᾶται μέσῳ τῆς ἀξιοποιήσεως χωρίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης νὰ διδάξει τοὺς νέους προσήλυτους περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Μεσσία καὶ τῆς σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ Χριστός, ἀφετέρου χρησιμοποιοῦ χωρία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ποῦ ἐπιβεβαιώνουν τὴν ἀπὸ αἰώνων προσδοκώμενη ἔλευση τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ λόγος τῆς ἀξιοποιήσεώς τους εἶναι προφανής. Οἱ παραλήπτες γνωρίζουν τὸ περιεχόμενο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἡ ἐπανάληψή της τοὺς εἶναι οἰκεία καὶ ταυτόχρονα εἶναι ἡ πλεον ἐνδεδειγμένη μέθοδος γιὰ νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ χριστολογία ἐκ μέρους τοῦ συντάκτη τῆς Ἐπιστολῆς. Ἀκολουθοῦν ὁρισμένα παραδείγματα, τὰ ὁποῖα δείχνουν τὴν ἐπιμελῆ ἀξιοποίηση χωρίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης γιὰ τὴν ἀνάδειξη τοῦ Μεσσία Χριστοῦ.

Ἀξιοποιώντας τὸ Ψαλμοὶ 2,7-8: «Διαγγέλων τὸ πρόσταγμα Κυρίου. Κύριος εἶπε πρὸς με· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε», ὅπου ἡ λέξις «Κύριος» ἀποδίδεται στὸν ἐκάστοτε βασιλιὰ τοῦ Ἰσραήλ, ὅπως φαίνεται καθαρὰ ἂν διαβάσει κανεὶς ὁλόκληρο τὸν Ψαλμό, ὁ συντάκτης διδάσκει περὶ τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδας, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀνώτερος καὶ τῶν ἀγγέλων: Πρὸς Ἑβρ. 1,4 «Τοσοῦτω κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων, ὅσω διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. Τίνι γὰρ εἶπε πότε τῶν ἀγγέλων υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. Καὶ πάλιν».

Ἡ ἴδια τεχνικὴ στὴν ἀποτύπωση τοῦ καινοῦ μηνύματος ἐμφανίζεται ὅταν χρησιμοποιεῖται τὸ ἀπόσπασμα (7,13-14), ἀπὸ τὸ Β' Σαμουήλ, τὸ βιβλίον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅπου ἐξιστορεῖται ἡ ἱστορία τοῦ βασιλιᾶ Δαβίδ. Συγκεκριμένα στὸ 7ο κεφάλαιο ἀναφέρεται ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Θεοῦ στὸν προφήτη Νάθαν, ὅπου ὁ Θεὸς λέγει στὸν Νάθαν νὰ ἀναγγεῖλει στὸν Δαβίδ ὅτι ἡ δυναστεία του θὰ συνεχιστεῖ καὶ θὰ ἀναδειχθεῖ διάδοχος του, κατευθείαν ἀπόγονός του, (ἐννοώντας τὸ Σολομώντα), ὁ ὁποῖος θὰ ἀνοικοδομήσει Ναὸ γιὰ τὸ Θεό. Ὁ Θεὸς θὰ καταστήσει τὸ θρόνο του ἀκλόνητο γιὰ πάντα. Τὸ ἀκριβὲς κείμενο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀναφέρει: «Αὐτὸς οἰκοδομήσει μοι οἶκον τῷ ὀνόματί μου, καὶ ἀνορθώσω τὸν θρόνον αὐτοῦ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα. 14 Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν· καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἡ ἀδικία αὐτοῦ, καὶ ἐλέγξω αὐτὸν ἐν ράβδῳ ἀνδρῶν καὶ ἐν ἀφαῖς υἱῶν ἀνθρώπων».

Ὁ συντάκτης τῆς Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς χρησιμοποιεῖ τὴν ἴδια ἀκριβῶς φράση (1,5) γιὰ νὰ ἀναφερθεῖ στὴ σχέση τῶν δύο πρώτων προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, καὶ ὅχι βέβαια στὴ σχέση τοῦ Θεοῦ μὲ τὸ Σολομώντα: «Τίνι γὰρ εἶπέ ποτε τῶν ἀγγέλων υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε καὶ πάλιν· ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν».

Ἀκολούθως, στὸ 1,8-9 ἡ Ἐπιστολὴ σημειώνει πὼς ὁ Πατὴρ λέγει «πρὸς δὲ τὸν υἱόν· ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· ράβδος εὐθύτητος ἡ ράβδος τῆς βασιλείας σου. 9 ἡγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε, ὁ Θεός, ὁ Θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιᾶσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου». Καὶ ἡ φράση αὕτη συνιστᾷ δάνειο ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν Ψαλμῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (44,7-8), ὅπου ὅμως δὲν ἀναφέρεται στὸν Υἱό, στὸ δεύτερο πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀλλὰ στὸν ἐκάστοτε βασιλιὰ τοῦ Ἰσραήλ: «ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, ράβδος εὐθύτητος ἡ ράβδος τῆς βασιλείας σου. 8 ἡγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός ὁ Θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιᾶσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου».

Κατὰ τὶς δυσχερεῖς περιστάσεις οἱ Χριστιανοὶ μποροῦν νὰ ἀπευθύνονται στὸν «ἀρχηγὸ τῆς σωτηρίας», ποῦ ἐπειδὴ ὑπέφερε καὶ ὁ ἱ-

διος, μπορεί νὰ τοὺς βοηθήσει. Τώρα ποὺ εἶναι «μέτοχοι τοῦ Χριστοῦ» πρέπει νὰ προσέχουν, ὥστε νὰ μὴν ἀπατηθοῦν ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ νὰ μὴν παραπικράνουν τὸ Θεό, ὅπως ἔπραξε ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς στὴν ἔρημο.

Ἐνα πολὺ χαρακτηριστικὸ παράδειγμα εἶναι ἡ λέξη μέτοχοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, οἱ ὁποῖοι λέγονταν καὶ χριστοί. Μέτοχοι ὀνομάζονταν οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς τοῦ Ἰσραήλ, γιατί ἐχρίοντο μὲ λάδι, ὅταν ἀναλάμβαναν τὸ ἀξίωμά τους.[8] Ὁ βασιλεὺς ἀναλάμβανε τὰ ἀξίωμά του μὲ χρίσμα. Στὸ Α΄ Σαμ. 10,1 διαβάζουμε: «Καὶ ἔλαβε Σαμουὴλ τὸν φακὸν τοῦ ἐλαίου καὶ ἐπέχεεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ ἐφίλησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ· οὐχὶ κέκχρικέ σε Κύριος εἰς ἄρχοντα ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἐπὶ Ἰσραήλ; καὶ σὺ ἄρξεις ἐν λαῷ Κυρίου, καὶ σὺ σώσεις αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν αὐτοῦ κυκλόθεν. 2 καὶ τοῦτό σοι τὸ σημεῖον ὅτι ἔχρισέ σε Κύριος ἐπὶ κληρονομίαν αὐτοῦ εἰς ἄρχοντα». Ἄλλωστε ἐξαιτίας τῆς χρίσης τοὺς μὲ εἰδικὸ λάδι ἔπαιρναν καὶ τὸ ὄνομα χριστός, ἐφόσον χρίονταν. Στὰ ἑβραϊκὰ ἡ λέξη χριστὸς ἀποδίδεται διὰ τοῦ «μεσσίαχ», ἑλληνιστὶ «Μεσσίας».

Ὁ Κύριος χρησιμοποίησε αὐτὴ τὴν πολὺ γνωστὴ λέξη τῶν Ἑβραίων γιὰ τὸν ἑαυτὸ Του διδάσκοντας ὅτι ὁ ἴδιος εἶναι ὁ Χριστός, ἀλλὰ προσδίδοντας ἐντελῶς νέο περιεχόμενο ποὺ ἀφορᾷ στὴν ὑπαρξὴ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι κάποιο τελετουργικὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐχρισε τὴν ἀνθρώπινη φύση μὲ τὴ θεϊκὴ καὶ τὴν ἀγίασε πλήρως, ὅπως θὰ διατυπώσει λίγους αἰῶνες ἀργότερα ἡ μετέπειτα χριστολογικὴ διατύπωση. Στὸ βιβλίον τῶν Ψαλμῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὁ ὅρος «χριστὸς» χρησιμοποιεῖται σὲ σχέση μὲ τὸν Δαβὶδ καὶ τοὺς διαδόχους του (π.χ. Ψάλμ. 2,2). Στὴν Πρὸς Ἑβραίους ὅμως Ἐπιστολὴ προσλαμβάνει νέο περιεχόμενο, ἀφοῦ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος χρίεται μὲ «ἐλαῖον ἀγαλλιάσεως», δηλαδὴ μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Ὁ Παῦλος στὸ κήρυγμά του εἶναι χριστοκεντρικός. Δὲν ὑπάρχει ἄλλη σωτηρία γιὰ τὸν ἄνθρωπο παρὰ μόνο αὐτὴ ποὺ ὁ Θεὸς μᾶς προσφέρει μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Αὐτὸς κένωσε τὸν ἑαυτὸ του ἀπὸ τὴ θεϊκὴ δόξα Του, ἔγινε ἄνθρωπος καὶ ὑπηρέτησε τὸν ἄνθρωπο μέχρι τὴ θυσία τοῦ σταυροῦ, ὥστε νὰ καταλύσει τὴ δύναμη τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἁμαρτίας,[9] ἀνοίγοντας τὸ δρόμο τῆς ἀνάστασης καὶ τῆς αἰώνιας ζωῆς. Ὁ μωσαϊκὸς Νόμος ἀποπερατώνει τὴν ἀποστολὴ του μὲ τὴν ἔλευση τοῦ Μεσσία. Τὰ πάντα δίνονται διὰ τοῦ Χριστοῦ πλέον. Ἡ ἔλευση τοῦ Χριστοῦ προετοιμάστηκε ἀπὸ τὸ Νόμο καὶ τοὺς Προφῆτες. Ἀπέναντι σὲ ὅλους, Χριστιανοὺς ἢ Ἑθνικοὺς, Ἰουδαίους ἢ σὲ ὅσους ἀμφιταλαντεύονται μεταξὺ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ, ὁ Παῦλος καθίσταται ὁ ἀκούραστος κήρυκας τῆς σωτηρίας ἐν Χριστῷ: Ὁ σταυρὸς καὶ ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἀποκόπτουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴ σφαῖρα τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου καὶ τὸν εἰσάγουν στὴ σφαῖρα τῆς ἀγιότητος καὶ τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ. Δὲν διατηροῦνται λοιπὸν οἱ λατρευτικὲς

έντολές τοῦ παλαιοῦ Νόμου. Καταργεῖται τὸ τεῖχος ποῦ χωρίζει τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς (Ἐφ 2,14), ἐφόσον ὁποῖος πιστεύει στὸ Χριστὸ δέχεται τὴ σωτηρία τοῦ Θεοῦ καὶ εἰσέρχεται στὸ λαό Του. Αὐτὸ ἀναπόφευκτα, σηματοδοτεῖ καὶ τὸ τέλος τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ.

Πῶς ὁμως ἐπέρχεται τὸ τέλος τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ; Μὰ μὲ τὸν ἐρχομὸ καὶ τὴν σταυρικὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ. Ἄς δοῦμε ὁμως ἓνα χαρακτηριστικὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴ, τὸ ὁποῖο σηματοδοτεῖ τὸ τέλος αὐτὸ τῆς πατρώας θρησκείας τῶν Ἰουδαίων καὶ τῆ ἔλευση τοῦ καινοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου. Σύμφωνα μὲ τὸ Γέν. 14,17-20: «Ἐξῆλθε δὲ βασιλεὺς Σοδόμων εἰς συνάντησιν αὐτῷ, μετὰ τὸ ὑποστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς κοπῆς τοῦ Χοδολλογομόρ καὶ τῶν βασιλέων τῶν μετ' αὐτοῦ, εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Σαβὺ (τοῦτο ἦν τὸ πεδῖον τῶν βασιλέων). 18 καὶ Μελχισεδὲκ βασιλεὺς Σαλῆμ ἐξήνεγκεν ἄρτους καὶ οἶνον· ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. 19 καὶ εὐλόγησε τὸν Ἀβραμ καὶ εἶπεν· εὐλογημένος Ἀβραμ τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. 20 καὶ εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ὑψιστος, ὃς παρέδωκε τοὺς ἐχθροὺς σου ὑποχειρίους σοί. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ Ἀβραμ δεκάτην ἀπὸ πάντων».

Ὁ Μελχισεδὲκ ἐμφανίζεται ὡς ἱστορικὸ πρόσωπο, ὡς βασιλιάς καὶ ἱερέας. Στὸ βιβλίον τῆς Γενέσεως παρουσιάζεται ὡς βασιλιάς τῆς Σαλῆμ (=Ιερουσαλὴμ), συγχρόνως δὲ καὶ ἱερέας τοῦ Ἐλγιδὸν (δηλαδὴ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου) μόνον στὴν περίπτωσι, ποῦ συναντᾷ καὶ εὐλογεῖ τὸν Ἀβραάμ. Οἱ Ψαλμοὶ τοῦ Δαυὶδ (109,4) ὁμιλοῦν περὶ τοῦ Μεσσία. Ὁ προφητὰναξ Δαυὶδ, προφητεύοντας γιὰ τὸν Μεσσία, ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «ᾧμοσε Κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ» δηλαδὴ: «Ὁ Κύριος ὁρκίστηκε καὶ δὲν πρόκειται νὰ ἀλλάξει γνώμη. Ἐσὺ (ὁ Μεσσίας), εἶσαι ἀρχιερέας εἰς τοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Μελχισεδὲκ».

Στὸ 7ο κεφάλαιο τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς ὁ συντάκτης ἀναφέρεται στὸν Μελχισεδὲκ ὡς τύπο καὶ προτύπωσι τῆς ἱερωσύνης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὸ 7ο κεφάλαιο τῆς Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς δύναται νὰ χωριστεῖ σὲ τρία μέρη. Στὸ 1ο, (1-10), γίνεται ἀναφορὰ στὸ πρόσωπο τοῦ Μελχισεδὲκ ὡς βασιλιά καὶ ἱερέα, καθὼς καὶ στὴ σχέση του μὲ τὸν πατριάρχη Ἀβραάμ. Στὸ 2ο μέρος (11-22) πραγματοποιεῖται ἓνας παραλληλισμὸς - μία σύγκρισις τοῦ Μελχισεδὲκ πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τέλος στὸ 3ο μέρος (7,23-8,6) ὁ συντάκτης περιορίζεται μόνον στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ αἰωνίου καὶ οὐρανίου ἀρχιερέα. Ὁ Μελχισεδὲκ «ἀντιπροσωπεύει τὸν τύπο τῆς ἰδανικῆς καὶ τελείας ἱερωσύνης», καὶ γι' αὐτὸ μέσῳ τῆς σύγκρισης αὐτῆς καταδεικνύεται ἡ τελειότητα τῆς ἱερωσύνης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς τοῦ μόνου ἀληθινοῦ καὶ αἰωνίου ἱερέα.

Σύμφωνα μὲ τὴν πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴ, ὁ ἱερέας καὶ βασιλιάς Μελχισεδὲκ προτύπωνε τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Τὸ ὄνομα Μελχισεδὲκ

είναι σύνθετο, και προέρχεται από τὸ MLK (Malki), δηλαδή βασιλιάς, και SDQ (Sedek), ποὺ σημαίνει ὄρθιος· ἐπομένως ἡ λέξη Μελχισεδέκ σημαίνει βασιλιάς δικαιοσύνης. Ὁ βασιλιάς τῆς δικαιοσύνης ὁμως εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Κύριός μας, ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ὁ Μελχισεδέκ ἐπίσης ὀνομάζεται «βασιλεὺς Σαλήμ», δηλαδή βασιλιάς τῆς εἰρήνης. Πράγματι, ὁ Χριστὸς ἦρθε στὴ γῆ, γιὰ νὰ φέρει τὴν πραγματικὴ εἰρήνη και συνδι-αλλαγὴ τοῦ ἀνθρώπου με τὸν Θεό, με τὸν ἑαυτό του και με τὸν συνάν-θρωπό του. Ὁ Ἰερὸς Χρυσόστομος στὸ Ὑπόμνημά του στὴν Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴ ἀναφέρει χαρακτηριστικὰ γιὰ τὸν ὄρο Σαλήμ: «Τουτέστιν βασιλεὺς εἰρήνης. Οὕτω γὰρ ἐρμηνεύεται τὸ Σαλήμ. Ὁ πάλιν ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ. Οὗτος γὰρ εἰρηνopoίησε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς και τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Τis δὲ ἄνθρωπος βασιλεὺς δικαιοσύνης και εἰρήνης ἐ-στίν; Οὐδεὶς ἕτερος, ἀλλ' ἡ μόνον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός».[10]

Ὁ Μελχισεδέκ καλεῖται ἐπίσης στὴν Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴ ὡς «ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων» (Ἑβρ. 7,3). Ἡ τυπολογικὴ σημασία τοῦ Μελχισεδέκ, ὡς τύπου και προτύπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπισκιάζει τὴν ἱστορικὴ σημασία τοῦ Μελχισεδέκ, ὡς ἱστορικοῦ προσώπου, ἀφοῦ παρουσιάζε-ται ὡς ἀπάτωρ, ἀμήτωρ και ἀγενεαλόγητος. Ὅμως και ὁ Ἰησοῦς εἶναι ἀπάτωρ κατὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση, δηλαδή χωρὶς πατέρα, ἀφοῦ, ὅπως ἀπαγγέλλουμε και στὸ «Σύμβολο τῆς Πίστεως», ἐσαρκώθη και ἐναν-θρωπίσθη ἐκ Πνεύματος Ἁγίου και Μαρίας τῆς Παρθένου. Ἡ Ὑπερα-γία Θεοτόκος δὲν συνέλαβε τὸν Χριστὸ με ὄρους τῆς ἀνθρωπίνης φύ-σεως, ἀλλὰ ὑπερφυῶς, ὅπως λέγει και ἡ ὕμνολογία τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐπίσης εἶναι ἀμήτωρ κατὰ τὴ θεία Του φύση, ἀ-φοῦ ἐγεννήθη μόνο ἐκ τοῦ Πατρὸς «πρὸ πάντων τῶν αἰώνων». Εἶναι τέλος ἀγενεαλόγητος κατὰ τὴ θεία φύση Του, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχουν «πρόγονοι» στὸν Χριστὸ ὡς Θεό. «Τὴν γενεὰν αὐτοῦ τις διηγῆσεται;», ἀναφωνεῖ ὁ προφήτης Ἡσαΐας, ἐννοώντας τὴ θεία Του φύση, ἀφοῦ ὡς ἄνθρωπος προέρχεται ἐκ σπέρματος Δαυίδ.

Ὅπως λοιπὸν ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος προέρχεται ἀπὸ μία μὴ ἱερα-τικὴ φυλὴ, ὅπως ἦταν ἡ φυλὴ τοῦ Λευί, ἀλλὰ ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Ἰούδα, ἔτσι και ὁ Μελχισεδέκ, δὲν γενεαλογεῖται ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Λευί, δὲν ἐ-χρίσθη με ἔλαιο, ὅπως ὁ Ἀαρών· ἡ ἱερωσύνη του ἦταν θεῖο δῶρο, τὸ ὁ-ποῖο εἶναι αἰώνιο. Τὸ ἴδιο και ὁ Κύριος, ὁ Ὅποῖος ἐπίσης δὲν ἔχει δια-δόχους, ὅπως και ὁ Μελχισεδέκ. Ἡ ἱερωσύνη τοῦ Μελχισεδέκ εἶναι ἀ-νώτερη ἀπὸ τὴ Λευϊτικὴ· τὸ ἴδιο συμβαίνει και στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰη-σοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς λοιπὸν καθίσταται ὅπως και ὁ Μελχισεδέκ, ἱερέας ὄχι μόνο τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ ὅλων τῶν ἐθνῶν προσκαλώντας στὸ μυστήριό τῆς θείας εὐχαριστίας ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα και ὄχι μόνο τοὺς Ἰουδαίους. Ὅπως ἀναφέρεται στὸ (Γεν. 14, 18) ὁ Μελχι-σεδέκ προσέφερε ὡς θυσία «ἄρτους και οἶνον». Ἡ προσφορὰ αὐτὴ τοῦ

Μελχισεδέκ, εἶναι προτύπωση τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς τέλειαις θυσίας ποὺ προσφέρθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Τέλος, ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ ἐξαίρει τὸ πρόσωπο τοῦ Μελχισεδέκ, καὶ ὄχι τὸ ἔργο του, διότι ὁ ἱερέας Μελχισεδέκ προτυπώνει τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ αὐτοαλήθεια, ἡ αὐτοζωή, ἡ πηγὴ ὅλων τῶν καλῶν καὶ ἡ αὐτοτελειότης, ἡ οὐσιαστικὴ καὶ ἀληθὴς ἔνωση Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου».

Ἡ ἐνανθρώπιση τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀποτελεῖ τὸ ὑπόβαθρο καὶ θεμέλιο τῆς ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τῆς σαρκώσεως εἰσάγεται «πρωτότοκος εἰς τὴν οἰκουμένην» (Ἑβρ.1,5). Τὸ 5ο κεφάλαιο τῆς Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς ἀναφέρεται στὴν κλήση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀνθρώπου, ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα στὸ ἀρχιερατικὸ ἀξίωμα. «οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασε γεννηθῆναι ἀρχιερέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν· υἱός μου εἰ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε· 6 καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ».[11] Ὁ Χριστὸς δὲν δόξασε μόνος Του τὸν ἑαυτό Του μὲ τὸ νὰ γίνεαι ἀρχιερέας, ἀλλὰ τὸν δόξασε ὁ Θεὸς ὁ ὁποῖος μίλησε πρὸς αὐτὸν καὶ τοῦ εἶπε: Υἱός μου εἶσαι ἐσύ· Ἐγὼ σὲ γέννησα σήμερον, ὅταν σοῦ ἔδωσα τὴν ἀνθρώπινη φύση. Ἡ ἱερωσύνη τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἔργο τῆς ἐλεύθερης θέλησης καὶ ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, καὶ ὡς ἀρχὴ τῆς θεωρεῖται ἡ σάρκωση τοῦ δευτέρου Προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος, δηλαδὴ τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἡ ἐγγύηση τῆς αἰωνιότητος τῆς ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ τάξις Μελχισεδέκ. Ὁ Χριστὸς εἶναι θύτης καὶ θῦμα. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς στὴν Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴ παρουσιάζεται ὡς ἀρχιερέας, ὁ ὁποῖος προσφέρει θυσία στὸν Θεὸ Πατέρα. Τὸ ἴδιο ἔκανε καὶ ὁ ἀρχιερέας στὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς, ἔχοντας δύο φύσεις, τὴ θεία καὶ τὴν ἀνθρώπινη, ἐνωμένες ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀναλλοιώτως στὸ ἴδιο θεανθρώπινο πρόσωπο, εἶναι ταυτόχρονα καὶ ὁ θύτης καὶ τὸ θῦμα. Αὐτὸς εἶναι ὁ μέγας ἀρχιερέας, ἀπὸ τὸν ὁποῖο πηγάζει καὶ τὸ ἱερατικὸ ἀξίωμα ἀλλὰ ταυτόχρονα θυσιάζει καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό Του ὡς ἄνθρωπο πάνω στὸν σταυρό. Ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ πάνω στὸν Σταυρὸ ἦταν καὶ εἶναι ἀναγκαία γιὰ τὴ συνδιαλλαγὴ καὶ καταλλαγὴ τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό. Ὁ σταυρικὸς θάνατος τοῦ Λόγου ποὺ ἔλαβε σάρκα, εἶναι τὸ ἀποκορύφωμα τῆς συνεχοῦς αὐτοπροσφορᾶς Του. Κάθε φορὰ ποὺ τελεῖται τὸ μυστήριον τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας ὁ Χριστὸς θυσιάζει, ὡς μέγας ἀρχιερέας, διὰ τῶν χειρῶν τοῦ ἐπίγειου ἱερέα ἢ τοῦ Ἀρχιερέα, τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του, ὡς ἄνθρωπο.

Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ ἀρχιερέας ποὺ εἰσέρχεται στὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἅπαξ διὰ παντός, διὰ τοῦ αἵματός του: «Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενόμενος, 27 ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ ἐ-

αυτὸν ἀνενέγκας».[12] Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς μέγας ἀρχιερέας. Εἶναι ἀνώτερος τοῦ Ἰουδαίου ἀρχιερέα καὶ τὸ οὐράνιο θυσιαστήριον, στὸ ὁποῖο βρίσκεται, εἶναι ἀνώτερο τοῦ ἐπίγειου ἰουδαϊκοῦ ναοῦ «οὐδὲ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ Ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὐράμενος. 13 Εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων καὶ σποδὸς δαμάλεως ραντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, 14 πόσω μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ Πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἁμωμον τῷ Θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι».[13]

Ὁ συντάκτης τῆς Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς ἐπαναλαμβάνει ἐπίσης τὴ βασικὴ ἀρχὴ τῆς Π.Δ. ὅτι «χωρὶς τὴν ἔκχυση αἵματος, δὲν ὑπάρχει ἄφεση ἁμαρτιῶν». Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἡ κληρονομικὴ ἱερωσύνη τῆς Π.Δ. φτάνει στὸ τέλος τῆς, καὶ μία καινούργια ἱερωσύνη κάνει τὴν ἐμφάνισή της, ἅμεσα συνδεδεμένη μὲ τὸν Θεό, κατὰ τὴν τάξη Μελχισεδέκ. Ἡ παλαιοδιαθηκικὴ ἱερωσύνη πληρῶνεται στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, ποὺ προσφέρει τὸν ἑαυτὸν τοῦ «ἅπαξ διὰ παντός». Ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ στὸ σταυρὸ εἶναι ἀσφαλῶς ἀνώτερη τῶν ἰουδαϊκῶν θυσιῶν ποὺ ἐπαναλαμβάνονται συνεχῶς στὸ ναό. Ἔτσι οἱ αἱματηρὲς θυσίαι τῆς Π.Δ. καταργοῦνται, καθὼς ἀντικαθίστανται ἀπὸ μία καινούργια «ἀναίμακτη, λατρεία, ὅπως ἀκοῦμε κάθε φορὰ ποὺ τελούμε τὴ θ. Εὐχαριστία: «προσφερόμεν σοι τὴν λογικὴν ταύτην καὶ ἀναίμακτον λατρείαν» (Ἀναφορὰ στὴ θ. Λειτουργία τοῦ Ἀγ. Ἰω. Χρυσοστόμου).

Συμπέρασμα

Ἡ Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴ φανερῶνει ὅτι ὑπάρχει ταυτότητα ἐμπειριῶν μεταξὺ Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης καὶ ὅτι ὅλα ὅσα ἔγιναν στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἀποτελοῦν τὴν ἱερὴ ἱστορία, ποὺ δείχνει τὸ πῶς ὁ Θεὸς προετοίμασε τὸν λαὸ τοῦ Ἰσραὴλ γιὰ τὴν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ. Στὴν Ἐπιστολὴ αὕτη φαίνεται ἡ δόξα τοῦ ἀκτίστου Ἀσάρκου καὶ σεσαρκωμένου Λόγου, ἡ ἀνωτερότητά Του ἀπὸ τοὺς κτιστοὺς ἀγγέλους, ἀπὸ τὸν Μωϋσῆ καὶ τὸν Ἀαρών, ἡ ἀνωτερότητα τῆς ἀρχιερωσύνης τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὴν ἰουδαϊκὴ ἱερωσύνη, ἡ σχέση καὶ διαφορὰ μεταξύ τῆς σκηνῆς καὶ τῆς λατρείας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μὲ τὸν λαὸ καὶ τὴν λατρεία τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἡ πίστις τῶν δικαίων καὶ τῶν Προφητῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ποὺ εἶναι πίστις ἐκ θεωρίας, ἡ εἰσοδὸς μας στὴν κατάπαυση τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἶναι ὁ ἱερὸς ἡσυχασμός, ἡ παρότρυνση νὰ ἀκολουθήσουμε τὸ παράδειγμα τοῦ Μωϋσῆ ποὺ ἀνέβηκε στὴν κορυφὴ τοῦ ὄρους Σινᾶ καὶ ἡ προτροπὴ γιὰ ὑπακοὴ καὶ ἔκφραση ἐμπιστοσύνης στοὺς ἡγουμένους, στοὺς Ἀρχιερεῖς ποὺ ἀποστέλλει ὁ Θεός, στὰ πρότυπα τῶν ἡγουμένων-Προφητῶν ποὺ ἀπέστειλε στὸν ἰουδαϊκὸ λαό. Εἶναι φανερὸ ὅτι ἡ Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου δείχνει πῶς ἐρμηνεύεται χριστολογικὰ καὶ ἀγιοπνευ-

ματικά ή Παλαιά Διαθήκη καὶ πὼς ὑπάρχει ταυτότητα ἐμπειριῶν μεταξὺ Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, μὲ τὴν οὐσιαστικὴ διαφορὰ ὅτι στὴν Καινὴ Διαθήκη ἐμφανίζεται ἡ τεθεωθεῖσα ἀνθρώπινη φύση τοῦ Λόγου, ὡς μοναδικὴ ἱστορικὴ παρουσία τοῦ Θεοῦ.

Σὰς εὐχαριστῶ!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

[1] Σύμφωνα μὲ τὴν ἄποψη τοῦ Καθηγητῆ Χ. Βούλγαρη, συγγραφέας τῆς Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς εἶναι ὁ Παῦλος, καθὼς αὐτὴ «ἐγράφη ἐκ Ρώμης κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς αὐτόθι πρώτης φυλακίσεως τοῦ Παύλου (60-62 μ.Χ.), οὕσα ὡς ἐκ τούτου ἡ Πέμπτη ἐπιστολὴ τῆς αἰχμαλωσίας». Χ. Σπ. Βουλγαρη, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, Τόμος Α', Ἐν Ἀθήναις 2005, σελ. 714.

[2] Ἑβρ. 3,6-12-14. 4,1 κ. ἐξ. 6,4 κ. ἐξ. 10,25 κ. ἐξ. 12,13-15. 12,25-29.

[3] Ἑβρ. 10,19-39.

[4] Ἑβρ. 1,1-3,11.

[5] Ἑβρ. 8,13.

[6] Ἑβρ. 1,1-2.

[7] Γαλ. 3,24.

[8] Α' Σαμ. 24,7· 11, 26,9.

[9] Κολ. 1,15 ἐξ

[10] Ἰ. Χρυσόστομος, Ὑπόμνημα εἰς τὴν Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολήν, 97.

[11] Ἑβρ. 5,4-5.

[12] Ἑβρ. 7, 26-27.

[13] Ἑβρ. 9, 12-14.

* * *

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΦΥΛΛΟ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

κ. ΜΑΡΚΟΥ

- Εκδότης: Η ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ.
- Απευθύνεσθε: «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» - Τερά Μητρόπολις Χίου, Ψαρών καί
- Οίνουσσών - Κων. Ἀμάντου 24, Τ.Κ. 82100 - ΧΙΟΣ.
- Ἡ «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» διανέμεται δωρεάν.
- Δεκτές αὐτοπροαίρετες δωρεές ἀναγνωστῶν, ὑπὲρ τοῦ κατηχητικοῦ καὶ φιλανθρωπικοῦ ἔργου.

Τὸ διάδημα «διὰ μαργαρίτων καὶ λίθων τιμίων» τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ¹

τοῦ Δημητρίου Χατζηλαζάρου
Ἀρχαιολόγου τοῦ ΥΠ.ΠΟ.Α. (2η Ε.Β.Α.)

Χριστὸς Ἀνέστη!

Κυρίες καὶ Κύριοι, ἀγαπητοὶ συνάδελφοι, στὶς 11 Μαΐου τοῦ 330, σύμφωνα μὲ τὸν Ἰωάννη Μαλάλα, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς Πόλης του: «ἐπετέλεσεν ἱππικόν, ἐν πρώτοις θεωρήσας ἐκεῖ καὶ φορέσας τότε ἐν πρώτοις ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ κορυφῇ διάδημα διὰ μαργαρίτων καὶ λίθων τιμίων...οὐδεὶς γὰρ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων τοιοῦτον τί ποτε ἐφόρεσεν». Ἡ στέψη τοῦ Κωνσταντίνου ἔλαβε χώρα κατὰ τὸ 25ο ἔτος τῆς βασιλείας του, στὸ Κάθισμα τοῦ Ἱπποδρόμου, πιθανότατα ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Στήλη τῶν Ὁφειών, τὸ ἀνάθημα τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων στὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν μετὰ τὴν νίκη τους ἐπὶ τῶν Περσῶν στὶς Πλαταιὲς τὸ ἔτος 479 π.Χ. Τὸ διάδημα εἶχε ἤδη προστεθεῖ στὴ νομισματικὴ εἰκονογραφία τοῦ Κωνσταντίνου μετὰ τὴν Νίκη του ἐπὶ τοῦ Λικινίου στὴ Χρυσούπολη τὸ ἔτος 324. Σὲ ἀρκετοὺς τύπους ὁ αὐτοκράτορας εἰκονίζεται μὲ τὴν κεφαλὴ στραμμένη πρὸς τὰ ἄνω καὶ τὸ βλέμμα ὑψωμένο πρὸς τὸν οὐρανό. Ὁ Jonathan Bardill σὲ πρόσφατη μελέτη του ὑποστήριξε ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος μὲ τὸ διάδημα καὶ τὸ ὑψωμένο βλέμμα ἤθελε νὰ ἐμφανίσει τὸν ἑαυτό του ὡς διάδοχο τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Ἀλεξάνδρου. Τὸ συμπέρασμά του κινεῖται πρὸς τὴν σωστὴ κατεύθυνση· ὅμως, τὸ διάδημα δὲν ὑπῆρξε Ἑλληνικὸ ἀλλὰ ἀρχαῖο ἀνατολικὸ σύμβολο βασιλικῆς ἐξουσίας. Κι αὐτό, ὅπως θὰ ἐπιχειρήσουμε νὰ δείξουμε, προσθέτει σημαντικὲς προεκτάσεις στὸν χαρακτήρα τῆς βασιλικῆς στέψης τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

Τὸ διάδημα ἐμφανίζεται γιὰ πρώτη φορὰ κατὰ τὸν 10ο αἰῶνα π.Χ. στὰ ἀνάγλυφα τῶν βασιλέων τῆς Ἀσσυρίας καὶ ἀργότερα τῆς Βαβυλώνας καὶ τῆς Μηδίας. Πρόκειται γιὰ ὑφασμάτινη ταινία μὲ ροζέτες ἢ ὁποία περιβάλλει ὑψηλὴ τιάρα ἢ ἐφαρμόζεται ἀπευθείας στὸ τριχωτό της κεφαλῆς. Ἡ παλαιότερη γραπτὴ ἀναφορὰ τοῦ βρίσκεται στὴν Κύρου Παιδεία τοῦ Ξενοφῶντος, ὅπου περιγράφεται ἡ βασιλικὴ περιβολὴ τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς Περσομηδικῆς αὐτοκρατορίας, Κύρου τοῦ Β': «εἶχε δὲ καὶ διάδημα περὶ τὴν τιάρα». Ὁ Κύρος κατέκτησε τὸ 539 π.Χ. τὴν Βαβυλώνα καὶ φόνεψε τὸν τελευταῖο βασιλιὰ Βαλτάσαρ, καταλύοντας τὴ Νέο-Βαβυλωνιακὴ αὐτοκρατορία, τὴν ὁποία εἶχε ἰδρύσει τὸ ἔτος 612 ὁ Ναβοπολάσσαρ, καταλύοντας μὲ τὴν σειρὰ του τὴν Ἀσσυριακὴ

¹. Ανακοινώθηκε στὸ 34ο Συμπόσιο Βυζαντινῆς καὶ Μεταβυζαντινῆς Ἀρχαιολογίας καὶ Τέχνης τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, 9-11 Μαΐου 2014, Βυζαντινὸ καὶ Χριστιανικὸ Μουσεῖο, Αθήνα.

αυτοκρατορία και την πρωτεύουσά της Νινευή. Η Περσική Αυτοκρατορία είχε ως Βασιλική πόλη την Περσέπολη και πρωτεύουσες τα Σούσα, την Βαβυλώνα και τα Έκβάτανα. Όλοι οι Μεγάλοι βασιλείς έφεραν ως σύμβολα εξουσίας, την τιάρα, το διάδημα και τον πορφυρό χιτώνα. Όταν ο Αλέξανδρος επιτέθηκε στην Περσία, χρειάστηκε να κυριεύσει διαδοχικά όλες αυτές τις πόλεις προκειμένου να καταλύσει την Περσική εξουσία. Μετά την νίκη του στα Γαυγάμηλα ο Μακεδόνας διαβεβαίωσε την Βασίλισσα της Περσίας ότι: «ούδὲ κατὰ ἔχθραν οἱ γενέσθαι τὸν πόλεμον πρὸς Δαρεῖον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἀσίας διαπεπολεμῆσθαι ἐννόμως», ἐνῶ στην ἐπιστολή του πρὸς τὸν Δαρεῖο Γ' ἔγραφε: «νῦν δὲ (νενίκηκα) σέ...καὶ τὴν χώραν ἔχω τῶν θεῶν μοι δόντων...καὶ τοῦ λοιποῦ ὅταν πέμπης παρ' ἐμέ, ὡς πρὸς βασιλέα τῆς Ἀσίας πέμπε...». Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Δαρείου, ὁ Αλέξανδρος φόρεσε τὸ βασιλικὸ διάδημα καὶ τὸν πορφυρὸ χιτῶνα προβάλλοντας τὸν ἑαυτό του ὡς νόμιμο κατακτητὴ τῆς βασιλείας τῆς Ἀσίας. Όλες οἱ αυτοκρατορίες ποὺ ἀναφέραμε ἐκτείνονταν σὲ ὁλόκληρη τὴν περιοχὴ τῆς εὐφορης ἡμισελήνου καὶ ἐμφανίζονταν ὡς οἰκουμενικὲς μὲ βασιλικούς τίτλους ὅπως Βασιλεὺς Βασιλέων ἢ Μέγας Βασιλεὺς.

Ἡ υἱοθέτηση τοῦ διαδήματος καὶ τοῦ χιτῶνα ἀπὸ τὸν Αλέξανδρο συμβολίζει τὴν ἀναγνώριση τῆς νόμιμης διαδοχῆς μέσα ἀπὸ τὴν ὁποία τὰ βασιλικά σύμβολα μίας αυτοκρατορίας καὶ δυναστείας περνοῦν διὰ κατακτήσεως στὰ χέρια τοῦ ἰδρυτῆ τῆς διαδοχῆς αυτοκρατορίας καὶ δυναστείας. Ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιὰ νὰ εἶναι νόμιμη ἡ διαδοχὴ φαίνεται ὅτι ὑπῆρξαν ἡ κατάκτηση τῆς Βασιλικῆς Πρωτεύουσας καὶ ἡ θανάτωση ἢ αἰχμαλωσία τοῦ τελευταίου Βασιλιᾶ καὶ τῶν διαδόχων του. Ἡ νομιμότητα τῆς διαδοχῆς ἐκπορεύεται ἀπὸ τὴν πίστη ὅτι ἡ Νίκη καὶ ἡ Βασιλεία δόθηκαν σὶδ νέο κατακτητὴ ἀπὸ τὸν προστάτη θεὸ τοῦ ἔθνους του, ὁ ὁποῖος ἀναδεικνύεται σὲ προστάτη θεὸ τῆς νέας Βασιλικῆς δυναστείας.

Τὸ διάδημα ὡς σύμβολο βασιλικῆς εξουσίας φόρεσαν ὅλοι οἱ διάδοχοι τοῦ Αλέξανδρου. Τὰ Ἑλληνιστικὰ βασίλεια τῆς Ἀνατολῆς διαδέχτηκε ἡ Ρωμαϊκὴ Αυτοκρατορία ποὺ ἱδρυσε ὁ Ὁκταβιανὸς Αὐγουστος καταλαμβάνοντας τὸ 30 π.Χ. τὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ καταλύοντας τὸ κράτος τῶν Πτολεμαίων. Ὁ Ὁκταβιανὸς δὲν φόρεσε βασιλικὸ διάδημα, διότι γιὰ τὴν Σύγκλητο καὶ τὸν λαὸ τῆς Ρώμης αὐτὸ ἀποτελοῦσε μισητὸ σύμβολο τυραννίας. Τόσο ὁ ἴδιος, ὅσο καὶ οἱ διάδοχοί του Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες, ἔφεραν μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ Κωνσταντίνου στὶς ἐπίσημες ἀπεικονίσεις καὶ ἐμφανίσεις τους ὡς σύμβολο εξουσίας τὸν στέφανο τοῦ νικητῆ imperator, διατηρώντας πολιτικὰ ἓνα εἶδος ρεπουμπλικανικῆς μοναρχίας.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος τὸ 324 ἀναδείχτηκε ἀδιαφιλονίκητος μονοκράτορας, ὁ πρῶτος μετὰ τὸ 235, ἐπαναλαμβάνοντας τὸ κατόρθωμα τοῦ Αὐγούστου νὰ ἐπανενώσει ὑπὸ τὴν ἐξουσία του τὴν Ρωμαϊκὴ αυτοκρατορία. Ἡ δημόσια στέψη του μὲ τὸ διάδημα στὸν Ἱππόδρομο τῆς Κωνσταντινούπολης, κατὰ τὴν γνώμη μας, συμβόλιζε τὴν ἀνάδειξή του σὲ

Βασιλιᾷ, νόμιμο διάδοχο τῆς ἀρχαίας οἰκουμενικῆς βασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ Κύρου, καθὼς καὶ τὴν ἰδρυση τῆς δικῆς του βασιλικῆς δυναστείας. Τεκμήρια γιὰ αὐτὸ ἀποτελοῦν πρῶτον τὸ γεγονὸς ὅτι φόρεσε τὸ διάδημα μόνο μετὰ τὴν κατάκτηση καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς αὐτοκρατορίας καὶ δεύτερον ὅτι δημόσια φόρεσε τὸ διάδημα γιὰ πρώτη φορὰ κατὰ τὴν ἡμέρα τῶν ἐγκαινίων τῆς δικῆς του Βασιλικῆς Πόλης. Δὲν εἶναι σύμπτωση τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Εὐσέβιος συγκρίνει τὸν Κωνσταντῖνο στὸ προοίμιο τοῦ Βίου μὲ τὸν Κύρο καὶ τὸν Ἀλέξανδρο.

Ὅμως, στὴ στέψη τοῦ Κωνσταντίνου παρατηρεῖται ἓνας νεωτερισμός: τὸ διάδημα γιὰ πρώτη φορὰ, δημόσια ἦταν στολισμένο μὲ πολύτιμους λίθους καὶ μαργαριτάρια, γεγονὸς ποὺ ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὴν νομισματικὴ εἰκονογραφία. Ὁ Μαλάλας ἐπεξηγεῖ: «διάδημα διὰ μαργαρίτων καὶ λίθων τιμίων, βουλόμενος πληρῶσαι τὴν προφητικὴν φωνὴν τὴν λέγουσαν Ἐθνης ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου», ἀπὸ τὸν 206 ψαλμὸ τοῦ Δαβίδ. Στὴ Σοφία Σολομώντος, ἓνα βιβλίο ποὺ ἔχουμε δεῖξει ὅτι σχετίζεται μὲ τὸν Βίο τοῦ Κωνσταντίνου, διατρανώνεται ὅτι ὁ βασιλεὺς λαμβάνει τὴν βασιλεία καὶ τὸ διάδημά του ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Κυρίου. Οἱ πολύτιμοι λίθοι καὶ τὰ μαργαριτάρια στὸ διάδημα τοῦ Κωνσταντίνου, ὅπως θὰ ὑποστηρίξουμε, ἀντλοῦν τὴν σημασία τους ἀπὸ τὴν παράδοση τοῦ Ἰσραὴλ, τὴν ὁποία μετὰ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ κληρονόμησε καὶ συνεχίζει, ὡς βασιλεῖον Ἱεράτευμα, τὸ ἔθνος τῶν Χριστιανῶν.

Ἡ ἰδέα τῆς διαδοχῆς τῶν ἀρχαίων βασιλειῶν ποὺ παρουσιάσαμε ἐμφανίζεται γιὰ πρώτη φορὰ στὸ προφητικὸ βιβλίο τοῦ Δανιὴλ μὲ τὴν μορφή ἐνὸς ἀγάλματος μὲ χρυσὴ κεφαλὴ, στήθος ἀσημένιο, κοιλία χάλκινη καὶ πόδια σιδερένια καὶ πῆλινα, ποὺ εἶδε στὸ ὄνειρό του ὁ Βαβυλώνιος Βασιλιᾷς Ναβουχοδονόσωρ. Ἐνας βράχος συνέτριψε τὸ ἄγαλμα καὶ στὴ συνέχεια ἔγινε μεγάλο βουνὸ καὶ κάλυψε τὴν γῆ. Ὁ Δανιὴλ ἐξήγησε ὅτι ἡ Χρυσὴ κεφαλὴ εἶναι ἡ βασιλεία τῶν Βαβυλωνίων, μετὰ τὴν ὁποία θὰ ἀκολουθήσουν τρεῖς βασιτεῖες, ἡ μία λιγότερο ἰσχυρὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη. Στὰ χρόνια τῆς τέταρτης βασιτείας, ποὺ θὰ εἶναι μὲν ἰσχυρὴ ἀλλὰ συγχρόνως διχασμένη, τότε ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ θὰ ἀναστήσει αἰώνια καὶ ἄφθαρτη Βασιλεία, τὴν ὁποία δὲν θὰ παραλάβει ἄλλο ἔθνος καὶ ἡ ὁποία θὰ ἀφανίσει ὅλες τὶς ἄλλες βασιτεῖες. Ἦδη τὸν 3ο αἰῶνα ὁ Ἅγιος Ἰππόλυτος Ρώμης καὶ ὁ Ὠριγένης εἶχαν ἐρμηνεύσει τὸ σχῆμα τῶν τεσσάρων βασιλειῶν, ὡς ἀναφερόμενο στὶς βασιτεῖες τῶν Βαβυλωνίων, τῶν Περσῶν, τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρωμαίων, ποὺ προηγήθηκαν τῆς γέννησης τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, «οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος».

Ὅλες οἱ βασιλικὲς δυναστεῖες, ποὺ ἀναφέραμε, εἶχαν κάποιο θεό, προστάτη καὶ χορηγὸ τῆς βασιλείας τους, οἱ Βαβυλώνιοι τὸν Μαρδούκ, οἱ Πέρσες τὸν Ἀχουραμάζντα, οἱ Ἕλληνες, ὁ μὲν Ἀλέξανδρος καὶ οἱ Σελευκίδες τὸν Δία, οἱ δὲ Πτολεμαῖοι τὸν Σέραπι, καὶ τέλος οἱ Ρωμαῖοι τὸν Juppiter Capitolinus. Ὅλοι οἱ βασιλεῖς τῶν δυναστειῶν αὐτῶν ἦταν

θεοποιημένοι ἢ εἶχαν εἰδικὴν σχέσιν μὲ τὸν προστάτη θεὸ τῆς βασιλείας τους ὡς ἀντιπρόσωποί του ἐπὶ τῆς γῆς, ἐνῶ τὸ κύριο Ἱερὸ του προστάτη θεοῦ βρισκόταν στὴ Βασιλικὴ Πόλη τῆς αὐτοκρατορίας.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ξεκίνησε τὸ ἔτος 312 ὡς θεοποιημένος Αὐγουστος νὰ συγκρουστεῖ μὲ τὸν σφετεριστὴ Μαξέντιο, ὁ ὁποῖος ἐπὶ ἐξαιτία κατεῖχε τὴν Βασιλικὴ Πόλη τῆς Ρώμης. Ἐνα μεσημέρι μαζὶ μὲ ὅλο τὸν στρατὸ του ἀντίκρουσε στὸν οὐρανό: «ὑπερκείμενον τοῦ ἡλίου σταυροῦ τρόπαιον, ἐκ φωτὸς συνιστάμενον» μὲ τὴν ἐπιγραφὴ «τούτῳ νίκα» καὶ τὸ ἴδιο βράδυ εἶδε στὸν ὕπνο του τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ὁ ὁποῖος τὸν κάλεσε: «μίμημα ποιησάμενον τοῦ κατ' οὐρανὸν ὀφθέντος σημείου, τούτῳ πρὸς τὰς τῶν πολεμίων συμβολὰς ἀλεξήματι χρῆσθαι.». Ὅταν ὁ Κωνσταντῖνος ρώτησε Χριστιανοὺς τί ἦταν τὸ σημεῖο ποὺ εἶδε, τοῦ ἐξήγησαν ὅτι: «σύμβολον μὲν ἀθανασίας εἶναι, τρόπαιον δ' ὑπάρχειν τῆς κατὰ τοῦ θανάτου νίκης». Τὸ βασικότερο στοιχεῖο ποὺ παραθεωρεῖται κατὰ τὴν ἐξέταση τοῦ ὁράματος τοῦ Κωνσταντίνου εἶναι ἡ ἐσχατολογικὴ ἐρμηνεία του μὲ βάση τὴν θεολογία τῶν Ρωμαϊκῶν τροπαίων.

Ἐπῆρξε ἀρχαία Ρωμαϊκὴ παράδοση τὰ Τρόπαια τῆς Νίκης τοῦ Imperator νὰ τὸν συνοδεύουν κατὰ τὴν θριαμβευτικὴ πορεία του. Ὅπως ἔδειξε ὁ Gilbert Picard στὴν μελέτη *Les trophées Romains*, ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸν δεῦτερο αἰῶνα τὸ Τρόπαιο θεωρεῖται ὅτι ἐνσωματώνει μυστικὰ τὴν στρατιωτικὴ ἀνδρεία τοῦ αὐτοκράτορα, ὅτι ἀποτελεῖ ὑπερφυσικὸ σύμβολο τῆς ἱερῆς ἐνέργειας ποὺ χορηγεῖ τὴν νίκη καὶ ὅτι ἔχει μαγικὲς προστατευτικὲς ιδιότητες. Κατ' ἀναλογία τὸ ὄραμα τοῦ Σταυροῦ στὸν Οὐρανό, ποὺ εἶδαν ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ στρατός του, ἀποτελεῖ μέρος τῆς Θριαμβευτικῆς πορείας τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν Δευτέρα Παρουσία του, ὅταν ὁ Σταυρὸς θὰ προπορεύεται ὡς τρόπαιο τῆς Νίκης Του. Στὸ ἐνύπνιο, ποὺ ἀκολούθησε τὸ ὄραμα, ὁ Χριστὸς ἐμφανίστηκε ὡς Νικητὴς Βασιλεὺς, τοῦ ὁποῖου τὸ τρόπαιο ἔχει προστατευτικὲς ιδιότητες, καὶ κάλεσε τὸν Κωνσταντῖνο νὰ τὸ ἀναλάβει ὡς φυλακτῆριο στὶς μάχες κατὰ τῶν ἐχθρῶν του. Ἡ ἀποδοχὴ τοῦ Κωνσταντίνου σήμαινε ὅτι ἀναγνώριζε τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ὡς Βασιλέα ἀνώτερό του καὶ ὡς προστάτη Θεὸ τῆς Βασιλείας του. Αὐτὸ ὑποδεικνύει ἡ κατασκευὴ τοῦ σταυρόσχημου λαβάρου ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνο ποὺ ἔφερε στὴν κορυφὴ του, ἀντὶ γιὰ τὸν ἀετὸ τοῦ Δία, τὸ Χριστόγραμμα μέσα σὲ στέφανο νίκης. Ὅμως, εἶχε πράγματι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὸ νόμιμο δικαίωμα νὰ ἐμφανίζεται ὡς Νικητὴς Βασιλεὺς, ἐπικυρίαρχος τοῦ μεγαλύτερου ἔθνους τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου;

Ὅπως εἶναι γνωστό, ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος καταγόταν ἀπὸ τὴν βασιλικὴ γενεὰ τοῦ Δαβὶδ. Μετὰ τὴν καταστροφὴ τῶν Ἱεροσολύμων ἀπὸ τὸν Ναβουχοδονόσωρ τὸ ἔτος 586 π.Χ. ἡ γενιὰ τοῦ Δαβὶδ ἀπώλεσε τὴν βασιλεία τῆς Ἰουδαίας, τὴν ὁποία κυβερνοῦσαν πλέον πολιτικοὶ διοικητὲς διορισμένοι διαδοχικὰ ἀπὸ τὶς ἐπικυρίαρχες βασιλεῖες, ποὺ παρουσιάσαμε. Γιὰ νὰ ἰσχύσουν στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ ὅλες οἱ Μεσσιακὲς προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἔπρεπε νὰ πεθάνει στὸ Σταυρὸ ὡς Βασιλεὺς στὸ θρόνο τοῦ προγόνου του, Δαβὶδ, δηλαδὴ ὡς

Βασιλεὺς τοῦ Ἰούδα. Οἱ Εὐαγγελιστές, κυρίως ὁ Ἰωάννης, ἀποκαλύπτουν συγκαλυμμένα ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀναγορεύτηκε Βασιλεὺς τοῦ Ἰούδα λίγο πρὶν σταυρωθεῖ. Τὴν ὥρα ποὺ οἱ σταυρωτὲς καὶ ἐμπαῖκτες του τὸν χλεύαζαν καὶ τὸν ὀδηγοῦσαν στὸν θάνατο, τὴν ἴδια ἀκριβῶς ὥρα, ἐκπλήρωναν ὅλες τὶς προϋποθέσεις μίας νόμιμης βασιλικῆς ἀναγόρευσης: οἱ Ρωμαῖοι στρατιῶτες τοῦ χορήγησαν τὰ σύμβολα τῆς ἐξουσίας, τὸν στέφανο, τὴν χλαμύδα καὶ τὸ σκῆπτρο καθὼς καὶ τὸν προσκύνησαν καὶ τὸν ἐπευφήμησαν: «Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων», ὁ Πόντιος Πιλάτος ἀπὸ τὸ Βῆμα τοῦ Καίσαρα, ὡς ἐπίσημος ἀντιπρόσωπος τοῦ αὐτοκράτορα, τὸν ἀναγόρευσε μπροστὰ στοὺς Ἰουδαίους: «Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν», καὶ τέλος οἱ στρατιῶτες τὸν ἐνθρόνισαν στὸν ὑψωμένο θρόνο του, τὸν Σταυρό, τὸ τρίπτυχο τῆς νίκης του, τὸ ὁποῖο ἀνέγραφε καὶ τὸν βασιλικό του τίτλο: «Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων». Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πέθανε ἐπάνω στὸ Σταυρὸ νόμιμα ἀναγορευμένος ὡς Βασιλεὺς τοῦ Ἰούδα, ἐπαλήθευσε στὸ πρόσωπό του ὅλες τὶς Μεσσιακὲς προφητείες καὶ πλήρωσε πᾶσα δικαιοσύνη. Μετὰ τὴν Ἀνάστασή του δήλωσε στοὺς μαθητὲς του: «ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς». Ὁ Κύριος μετὰ τὴν ἀνάστασή του εἶναι πλέον, καὶ ὡς Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ἀληθινὸς βασιλεὺς τοῦ Κόσμου, ὁ Βασιλεὺς τῶν Ὁλῶν. Ὅπως ὁ Εὐσέβιος περιγράφει τὸ ὄνειρο, δὲν ὑπονοεῖ ἀπλῶς ὅτι ὁ Χριστὸς ζήτησε ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνο νὰ τὸν ἀναγνωρίσει ὡς Νικητὴ Βασιλέα καὶ προστάτη Θεό του, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὅτι κάλεσε τὸν Κωνσταντῖνο νὰ ἀναλάβει τὴν ἐπίγεια βασιλεία τοῦ ἔθνους τῶν Χριστιανῶν.

Ἑρμηνεύουμε τὴν στέψη τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου μέσα ἀπὸ τὶς προϋποθέσεις τῆς Ρωμαϊκῆς ἱστοριογραφικῆς καὶ θεολογικῆς μας παράδοσης. Ὅταν ὁ Κωνσταντῖνος ἔστεφε τὸν ἑαυτοῦ τὸν Ἰππὸδρομο τῆς Κωνσταντινούπολης ἀναλάμβανε μαζὶ μὲ τὴν νόμιμη διαδοχὴ τῆς ἀρχαίας οἰκουμενικῆς βασιλείας, ποὺ συμβόλιζε τὸ διάδημα, καὶ τὴν ἐπίγεια βασιλεία τοῦ ἔθνους τῶν Χριστιανῶν, ποὺ συμβόλιζαν κατὰ τὴν γνώμη μας, τὰ μαργαριτάρια καὶ οἱ τίμιοι λίθοι του. Τουλάχιστον, ἔτσι θὰ κατανοοῦσαν τὴν στέψη του οἱ Χριστιανοὶ ὑπῆκοοί του. Ὁ συνδυασμὸς τιμίων λίθων καὶ μαργαριταριῶν ἀπασχολεῖ ἀποκλειστικὰ τὴν Χριστιανικὴ Γραμματεία ἤδη ἀπὸ τὴν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη, ὅπου «οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους» τῆς Καινῆς Ἱερουσαλὴμ, δηλαδὴ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ, εἶναι «παντὶ λίθῳ τιμίῳ κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος Ἰάσπισ, ὁ δεῦτερος σάπφειρος κτλ... καὶ οἱ δώδεκα πυλῶνες δώδεκα μαργαρίται, ἀνὰ εἷς ἕκαστος τῶν πυλώνων ἦν ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου.». Ἡ στέψη τοῦ Κωνσταντίνου ἐγίνε στὸ Κάθισμα μπροστὰ στὴν Στήλη τῶν Ὁφειῶν, δηλαδὴ τὸ μνημεῖο ποὺ συμβόλιζε τὴν πάλαι τῶν δύο προηγούμενων οἰκουμενικῶν βασιλικῶν δυναστειῶν, τῆς Ἑλληνικῆς μὲ τὴν Περσικὴ. Ἡ στέψη ἐγίνε τὴν ἡμέρα τῶν ἐγκαινίων τῆς Νέας Βασιλικῆς Πόλης, ἀφοῦ προηγουμένως σύμφωνα μὲ τὸ Πασχάλιον Χρονικόν: «Κωνσταντινοῦ- πολιν... Ρώμην αὐτὴν δευτέραν χρηματίζειν ἀναγορεύσας». Ὡς ἀπελευθερωτῆς τῆς Παλαιᾶς Ρώμης, Νικητῆς Μονοκράτορας καὶ διάδοχος τῆς ἀρχαίας οἰκουμενικῆς

βασιλείας, ὁ Κωνσταντῖνος εἶχε νόμιμο δικαίωμα, ὅπως καὶ οἱ προκατόχοί του ἰδρυτὲς νέων Βασιλικῶν δυναστειῶν, νὰ ἀνανεώσει τὴν Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία. Ἰδρυσε μία νέα Βασιλικὴ Πόλη, στὴν ὁποία μετέφερε τὰ Βασιλικά δικαιώματα τῆς Παλαιᾶς, τὴν ἀφιέρωσε σὲ ἓνα νέο προστάτη Θεὸ τῆς αὐτοκρατορίας, τὴν Ἐνυπόστατο Θεία Σοφία, τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, καὶ ἐγκαθίδρυσε μία νέα βασιλικὴ δυναστεία ποὺ ἀντλοῦσε τὴν νομιμότητά της ἀπὸ αὐτὸν τὸν Θεό. Τὴν ἀνανέωση διαπιστώνουμε στὴν ἀμέσως ἐπόμενη σωζόμενη περιγραφὴ βασιλικῆς ἀναγόρευσης τοῦ Λέοντα τοῦ Πρώτου τὸ ἔτος 457: «Λέων Αὐγούστε, ὁ Θεὸς σὲ ἔδωκεν, ὁ Θεὸς σὲ φυλάξει· τὸν Χριστὸν σεβόμενος αἰεὶ νικᾷς... Χριστιανὸν βασιλεῖον ὁ Θεὸς περιφρουρήσει».

Ἡ Νέα Ρώμη - Κωνσταντινούπολη ὡς οἰκουμενικὴ Βασιλικὴ Πρωτεύουσα παρέλαβε νόμιμα τὰ βασιλικά δικαιώματα τῆς Ρώμης, τῆς Ἀλεξάνδρειας, τῆς Περσέπολης, τῆς Βαβυλώνας καὶ τῆς Νινευῆ. Ὁ Ρωμαῖος αὐτοκράτοράς μας διατήρησε τὰ οἰκουμενικά βασιλικά δικαιώματά του -παρὰ τὴν ἄλωση τοῦ 1204, ἀφοῦ ἡ βασιλικὴ διαδοχὴ δὲν διακόπηκε- μέχρι τὸ ἔτος 1453, ὅταν τὸ Χριστιανὸν Βασίλειον τῶν Ρωμαίων καταλύθηκε ἀπὸ τὸν Μωάμεθ τὸν Πορθητὴ. Λάτρης ὁ ἴδιος τῆς ἀρχαίας ἱστορίας, γνώριζε καλὰ τὴν σημασία τῆς βασιλείας ποὺ παραλάμβανε. Στὸ τέμενός του ἀνέγραψε σὲ ἐπιγραφὴ τοὺς λόγους τοῦ Προφήτη Μωάμεθ: «Θὰ κατακτήσουν τὴν Κωνσταντινούπολη. Μακάριος ὁ πρίγκηπας καὶ ὁ στρατὸς στοὺς ὁποίους αὐτὸ ἔχει δοθεῖ». Αὐτὸς ποὺ θὰ καταλάμβανε τὴν Βασιλεύουσα δὲν μποροῦσε βέβαια παρὰ νὰ εἶναι τὸ πολὺ πρίγκηπας. Ὁ Μωάμεθ πρόσθεσε στὸν τίτλο του τὸν ὄρο Καίσαρας τῶν Ρωμαίων καὶ βασίλευσε ἐπάνω στὸ γένος τῶν Ρωμίων. Ὁ Κριτόβουλος στὸ προοίμιο τοῦ Βίου τοῦ Μωάμεθ ἐπισημαίνει τὴν ἀσταμάτητη διαδοχὴ τῆς οἰκουμενικῆς Βασιλείας, ποὺ παρέλαβαν οἱ Ὀθωμανοί: «νῦν μὲν, εἰς Ἀσσυρίους, καὶ Μήδους, καὶ Πέρσας, νῦν δὲ εἰς Ἕλληνας καὶ Ρωμαίους...». Σὲ ἀντίθεση, ὅμως, μὲ ὄλους τοὺς προηγούμενους ἰδρυτὲς βασιλικῶν δυναστειῶν, ὁ Μωάμεθ ἀνέδειξε ὡς Βασιλικὴ Πόλη τῆς Αὐτοκρατορίας του, παρὰ τὶς ἀντιδράσεις τῶν γαζήδων ποὺ ἤθελαν τὴν Ἀδριανούπολη, τὴν Βασιλικὴ Πόλη ποὺ κατέκτησε. Ὁ ναὸς τοῦ προστάτη Θεοῦ τῆς Χριστιανικῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἀφιερώθηκε στὸν Ἀλλὰχ καὶ μετατράπηκε σὲ Βασιλικὸ Τέμενος τῶν Ὀθωμανῶν. Μολοντί ἡ διαδοχὴ τῆς ἀρχαίας οἰκουμενικῆς Βασιλείας διακόπηκε τελικὰ τὸ ἔτος 1922 ἀπὸ τὸν Κεμὰλ Ἀτατούρκ, μὲ τὴν ἐκθρόνιση τοῦ τελευταίου Ὀθωμανοῦ σουλτάνου, ἐντούτοις ἡ Κωνσταντινούπολη διατηρεῖ μέχρι σήμερα ἄθικτα τὰ νόμιμα Βασιλικά δικαιώματά της στὴ διαδοχὴ τῶν ἀρχαίων οἰκουμενικῶν Βασιλικῶν Πρωτευουσῶν, τὰ ὁποία τῆς χορήγησε ὁ Μεγάλος Κωνσταντῖνος τὴν ἡμέρα τῶν ἐγκαινίων της στεφόμενος τὸ «διάδημα διὰ μαργαρίτων καὶ λίθων τιμίων».

Ἀληθῶς Ἀνέστη ὁ Κύριος! Χαίρετε.

* * *

Ἱερός Ναός Ἀγ. Ἰσιδώρου Βροντάδου.

Ἱερός Ναός Ἀγ. Ἰσιδώρου Πετροκοκκίνου Κάμπου.

Οἱ τάφοι τῶν Ἀγίων Μαρτύρων Ἰσιδώρου καί Μυρόπης
εἰς τήν Παλαιохριστιανικὴν Βασιλικὴν Ἀγ. Ἰσιδώρου (Δ' αἰών).

Ίερός Ναός Ἀγίου Ἰσιδώρου Κώμης Καλαμωτῆς, ἐγκαινιασθεῖς τὴν 24.5.2014.

«Ταῖς πρὸς τὸν Κτίστην εὐχαῖς σου σύ ἐχαρίτωσας,
τό ἀποστάζον δάκρυ, ἐκ τῶν σκίνων τῆς Χίου...»
(Στιχηρόν Αἰνων Ἑορτῆς Ἀγίου Ἰσιδώρου 14 Μαΐου).